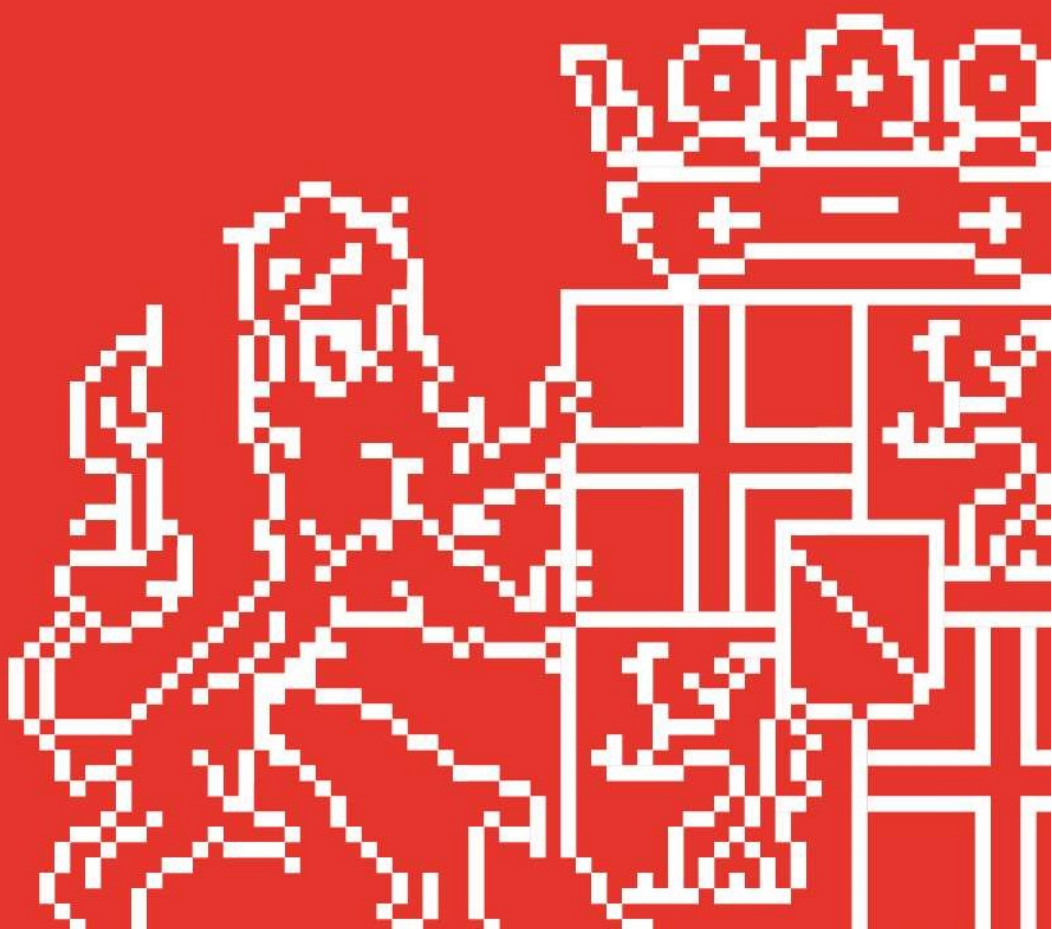

PROVINCIE UTRECHT

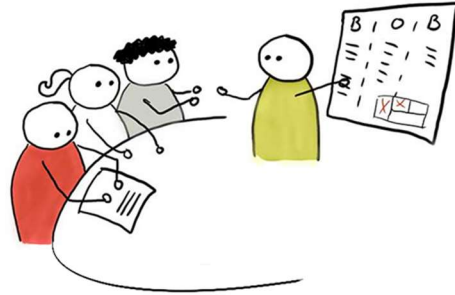
VOORTGANGSRAPPORTAGE UITVOERINGSAGENDA GEZONDE LUCHT 2018-2019

Publicatiedatum 3 maart 2020
Status Definitief
Referentienummer 8203F158

VOORTGANGSRAPPORTAGE UITVOERINGSAGENDA GEZONDE LUCHT 2018-2019

Inhoudsopgave

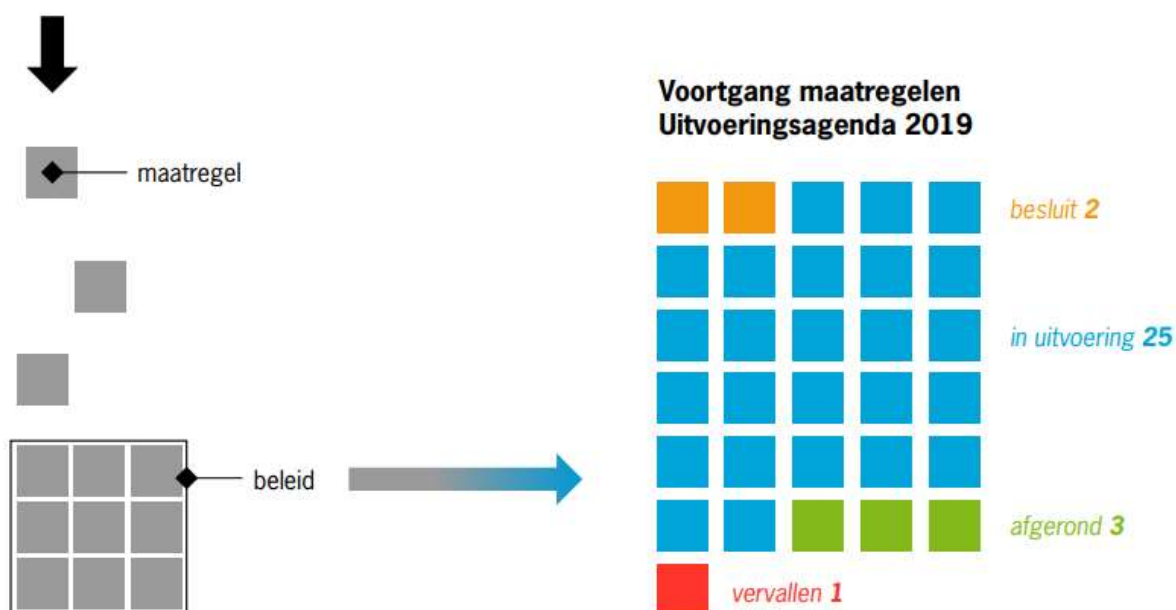
Samenvatting	7
1 Inleiding	8
2 Voortgang maatregelen	10
2.1 Gezondheid	10
2.1.1 Gezondheid	10
2.2 Beleidskaders	12
2.2.1 Beleidskaders; opname in Mobiliteitsprogramma, Landbouwvisie, Omgevingsvisie en overige programma's	12
2.2.2 Handreiking Luchtkwaliteit in de Omgevingsvisie voor gemeenten	13
2.3 Mobiliteit	14
2.3.1 Op naar zero-emissie gemeenten	14
2.3.2 Stimulering fietsgebruik	15
2.3.3 De resultaten van de jaarlijkse provinciale monitoringsrapportage luchtkwaliteit analyseren voor de luchtkwaliteit op provinciale wegen	16
2.3.4 Dialoog met de omgeving over snelheid beperkingen in kwetsbare gebieden	17
2.3.5 Verbetering doorstroming in en om Utrecht door belasting Ring en invalswegen te verminderen	18
2.3.6 (Fietsend) meetnet	19
2.3.7 Aantrekkelijk en schoner OV-stadsvervoer, streekvervoer en doelgroepenvervoer	20
2.3.8 Schoon bezorgd	22
2.3.9 Schoon goederenvervoer en stimulering gebruik alternatieve brandstoffen	22
2.4 Houtrook	25
2.4.1 Vergroten bewustwording effecten houtstook	25
2.4.2 Stookalarm	26
2.4.3 Het ontwikkelen van een beoordelingsmethode voor overlast van houtrook	27
2.4.4 Lokale pilots met houtstookvrije wijken	27
2.4.5 Snoeihoutverbranding	28
2.5 Landbouw	29
2.5.1 Landbouw	29
2.6 Binnenvaart	31
2.6.1 Schone binnenvaart	31
2.7 Gevoelige bestemmingen	33
2.7.1 Handreiking Gevoelige Bestemmingen	33
2.7.2 Pilot filtersystemen	33
2.8 Lobby	35
2.8.1. Fitness check air quality directives	35
2.8.2. Cocreatie-expertmeeting Healthy Air in Brussel	36
2.8.3. Ammoniak	36
2.8.4. Aanbieden Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht aan het Rijk	37

2.8.5. Het nationale Schone Lucht Akkoord.....	37
2.8.6. Lobby Houtrook bij het Rijk.....	38
2.8.7. Lobbyagenda	39
2.9 Dialoog.....	41
2.9.1 Dialoogbijeenkomsten.....	41
2.10 Meten met sensoren.....	42
2.10.1 Meet je stad en luchtkwaliteit.....	42
2.10.2 Bewustwording scholieren en jongeren door aardbeienplanten als sensor	44
3 Begroting	45
4 Organisatie.....	46
5 Communicatie	47
6 Risico's en knelpunten	48

Samenvatting

De realisatie van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht is voortvarend opgepakt. Vrijwel alle maatregelen die zijn bedacht om de luchtkwaliteit te verbeteren, zijn in uitvoering, zie onderstaande figuur. Drie maatregelen zijn inmiddels afgerond. Eén maatregel is door gebrek aan capaciteit bij de trekker komen te vervallen.

Maatregelen Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht

Figuur 1 Voortgang maatregelen Uitvoeringsagenda

De besteding van de middelen was (nog) niet helemaal conform de begroting doordat, onder meer:

1. Een aantal maatregelen zijn opgepakt in samenwerking met het Rijk, waardoor de kosten voor de provincie Utrecht lager uitvallen.
2. Voor de uitvoering van de maatregelen meer tijd nodig was dan voorzien. De looptijd van de Uitvoeringsagenda is met de begroting 2020 verlengd tot het einde van de huidige coalitieperiode.
3. Er een tekort aan capaciteit bij de provincie en ook bij de samenwerkingspartners was. In de begroting van 2020 is bij de provincie ruimte ontstaan voor een betere bemensing van de Uitvoeringsagenda.

Het cocreatie traject heeft een grote betrokkenheid opgeleverd, nieuwe partners en veel verbinding met en tussen de (nieuwe) partners. Cocreatie was voor de provincie Utrecht een nieuwe en ook spannende werkwijze. Zonder agenda met partners in gesprek gaan, betekende uit de comfortzone van de provincie stappen. Ook de deelnemers zijn uit hun comfortzone gegaan. Cocreatie vraagt om een actievere houding dan meedenken. We zien nu dat het bij de uitvoering van de maatregelen verleidelijk is om weer terug te vallen in de 'oude' verhoudingen. Het doel is de Uitvoeringsagenda daadwerkelijk uitgevoerd te krijgen met voldoende draagvlak en commitment vanuit andere partijen in de regio en met voldoende uitvoeringskracht en eigenaarschap vanuit de regio. Oftewel, écht sámen en samen tot actie komen. Hierin is nog ruimte voor verbetering. Daarom wordt de komende periode gezocht naar meer commitment, eigenaarschap en uitvoering vanuit Utrechtse gemeenten en andere samenwerkingspartners.

1 Inleiding

Een goede luchtkwaliteit is een basisvoorwaarde om gezond en goed te kunnen wonen, werken en bewegen in de provincie Utrecht. Luchtverontreiniging is echter een grensoverschrijdend, complex probleem, en kan niet door de provincie alleen opgelost worden. Samenwerking vormt dan ook de sleutel tot een effectieve vermindering van de ziektelast door luchtverontreiniging.

Vanwege het belang van een gezonde leefomgeving heeft de provincie ervoor gekozen om de regie voor de regio op zich te nemen. De ambitie was en is om meer energie en aandacht te mobiliseren voor het verbeteren van de luchtkwaliteit met het oog op de gezondheid. Samen staan we sterk en kunnen we het verschil maken. Binnen de provincie hebben we daarom via een cocreatieproces de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht opgesteld, en voeren we de maatregelen uit de agenda nu samen met onze cocreatiepartners uit. De rol van de provincie is aanjager van de Uitvoeringsagenda en het netwerk. Omdat lucht zoals gezegd niet ophoudt bij de provinciegrenzen werken we via het Schone Lucht Akkoord samen met andere provincies, gemeenten en het Rijk en proberen we met die partners ook te zoeken naar effectieve samenwerking binnen Europa.

Met deze voortgangsrapportage willen wij de lezer informeren over de voortgang van de maatregelen van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht.

Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht

Gedeputeerde Staten hebben op 10 juli 2018 de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht vastgesteld. De Uitvoeringsagenda bevat concrete maatregelen om de luchtkwaliteit verder te verbeteren en toe te werken naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Het streven is om uiterlijk in 2030 in de hele provincie Utrecht te voldoen aan de streefwaarden van de WHO.

De uitvoeringsagenda bevat maatregelen binnen de volgende thema's:

1. **Gezondheid.** Gezondheid als uitgangspunt voor het luchtkwaliteitsbeleid.
2. **Beleidskaders.** Het streven naar de WHO advieswaarden meenemen in de beleidskaders van de provincie Utrecht.
3. **Mobiliteit.** Maatregelen op het gebied van mobiliteit om de emissies van het verkeer en vervoer te verminderen.
4. **Houtrook.** Beperking van gezondheidseffecten en de overlast door houtrook.
5. **Landbouw.** Maatregelen op het gebied van landbouw om de emissies vanuit de landbouw te verminderen.
6. **Binnenvaart.** Maatregelen op het gebied van binnenvaart om de emissies van de scheepvaart te verminderen.
7. **Gevoelige bestemmingen.** Verminderen van de blootstelling aan luchtverontreiniging bij gevoelige bestemmingen zoals scholen.
8. **Lobby.** Lobby voor nationale en internationale bronmaatregelen.
9. **Dialoog.** Inzetten van het instrument dialoog als manier om tot een betere luchtkwaliteit te komen
10. **Metten met sensoren.** De rol van meten met sensoren/citizen science bij het vergroten van de kennis over en het bewustzijn van de luchtkwaliteit.

Cocreatie

De luchtkwaliteit verbeteren kan de provincie niet alleen. Luchtverontreiniging houdt zich niet aan provinciegrenzen. Bovendien is het een maatschappelijke opgave die complex van aard is. Iedereen is nodig om de lucht schoner te maken. In de aanloop naar de uitvoeringsagenda is daarom bewust gekozen voor een brede aanpak waarbij samenwerking is gezocht met regionale partijen. Utrechtse gemeenten, stakeholders, inwoners, belanghebbenden en deskundigen zijn in een vroeg stadium betrokken bij het maken van het nieuwe beleid, in de vorm van cocreatie. Met een groep van ruim 30 personen van 15 organisaties hebben we de verschillende stappen van cocreatie doorlopen. De uitkomsten hiervan zijn vertaald in de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht die op 5 februari 2018 door Provinciale Staten is vastgesteld.

De oplossingsrichtingen uit de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht zijn vervolgens verder uitgewerkt met de coöperatie partners tot de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht. Het is dus niet een programma van de provincie Utrecht alleen, maar een gezamenlijke agenda met de diverse partners. De inzet per partner kan verschillen per thema. Soms is er sprake van een diversiteit van standpunten. Dit is terug te zien in de betrokkenheid bij de maatregelen; niet iedereen voert dezelfde maatregelen uit. De focus in de samenwerking ligt op wat de partijen met elkaar bindt, waardoor we ons toch gezamenlijk in kunnen zetten voor gezonde lucht.

Rol Provincie Utrecht

De provincie onderschrijft het belang van de gezonde leefomgeving en wil hier graag een actieve rol in spelen. De provincie is aanjager van de Uitvoeringsagenda en het netwerk. Wij nemen als gelijkwaardige partner deel aan de samenwerking. Gezien het belang dat wij hechten aan gezonde lucht, hebben wij een groot aandeel in de uitvoering van de maatregelen.

Monitoring

De daadwerkelijke winst voor de luchtkwaliteit die we met de agenda gaan behalen hangt samen met de (beperkte) invloed die we op regionaal niveau hebben. Een groot deel van de vervuiling komt uit regio's en landen om ons heen. Dat is geen reden om niets te doen. De regionale bijdrage is ongeveer 20%, dat is nog steeds aanzienlijk. Bovendien zal elke partij met invloed een bijdrage moeten leveren voor het oplossen van een complex probleem zoals luchtverontreiniging.

Er is gezocht naar een manier om de voortgang van de uitvoeringsagenda en de ontwikkeling van de luchtkwaliteit goed te monitoren. Het doel van de monitoring van is:

- De huidige luchtkwaliteit in de provincie Utrecht in kaart brengen en een prognose doen van de toekomstige situatie in 2020 en 2030
- Vergelijking met de WHO advieswaarden en toetsing aan de wettelijke (Europese) normen
- De luchtkwaliteit vertalen naar gezondheidseffecten
- (Waar mogelijk) de acties in het uitvoeringsagenda vertalen naar effecten op de luchtkwaliteit
- Rapporteren wat de voortgang is van de landelijke beleidsmaatregelen die buiten de invloedssfeer van de provincie Utrecht vallen, maar die wel bepalend zijn voor het halen van de WHO advieswaarden (conform de motie Luchtkwaliteit moet je monitoren)

Voor de vertaling naar gezondheidseffecten sluiten we aan bij de gezondheidsindicator die is ontwikkeld voor de monitoring van het nationale Schone Lucht Akkoord.

De monitoring van de ontwikkeling van de luchtkwaliteit verwerken we in de jaarlijkse Rapportage Luchtkwaliteit Provincie Utrecht. Deze voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang van de maatregelen. De jaarlijkse Rapportage Luchtkwaliteit en de voortgangsrapportage verschijnen tegelijkertijd.

2 Voortgang maatregelen

2.1 Gezondheid

Om te voorkomen dat mensen ziek worden door de lucht die zij inademen, is het nodig dat de luchtkwaliteit verder verbetert, verder dan de Europese normen. Er is voor fijnstof geen veilige grens waarbij geen effect op de gezondheid te verwachten is. De WHO heeft aangegeven dat voor een gezonde luchtkwaliteit de normen voor PM₁₀ en PM_{2,5} minimaal de helft lager moeten liggen dan nu het geval is. Daarnaast is het belangrijk dat de verbetering van de luchtkwaliteit versnelt. Het positieve effect van huidige maatregelen voor luchtkwaliteit laat vaak lang op zich wachten. Gezondheid is het leidende principe in de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht. Daarnaast stimuleren wij niet deelnemende gemeenten om dit goede voorbeeld te volgen.

2.1.1 Gezondheid	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: gemeente Utrecht, ODRU Potentiële partners: overige Utrechtse gemeenten
Waar gaat het om?	<p>De werkgroep Gezondheid creëert overzicht over wat de verschillende werkgroepen doen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bekijken en bewaken dat het gezondsaspect in alle thema's een plek heeft. 2. Een handreiking doen aan gemeenten over het werken aan een gezonde luchtkwaliteit (in het kader van het breed werken aan een gezonde leefomgeving). 3. Verbinden en versterken van de activiteiten binnen de verschillende thema's. 4. Benutten van meekoppelkansen, door maatregelen te combineren ontstaat wellicht een beter effect of een versnelling. <p>Dit doen we op de volgende manieren:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het ontwikkelen van een handreiking voor gemeenten wanneer zij een omgevingsvisie gaan opstellen: hoe om te gaan met kennis over luchtkwaliteit en gezondheid bij het opstellen van een omgevingsvisie? Dit wordt verder uitgewerkt bij maatregel 2.2.2 Handreiking Luchtkwaliteit in de Omgevingsvisie voor gemeenten bij het thema Beleidskaders. 2. Verbinden van de activiteiten van de verschillende thema's van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht door het: <ul style="list-style-type: none"> • Signaleren van meekoppelkansen • Delen van goede voorbeelden • Check op effectiviteit, strijdigheden, neveneffecten, hiaten • Dialoog bijeenkomst(en) organiseren op het snijvlak van verschillende thema's, bijvoorbeeld door naar een specifiek gebied te kijken: wat kan ieder bijdragen aan verbetering van luchtkwaliteit? Daarbij nodigen wij juist partijen en belanghebbenden uit die nu nog niet meedenken in de samenwerkingsagenda Luchtkwaliteit. Dit is verder uitgewerkt bij maatregel 2.9.1 Dialoog bijeenkomsten. 3. Onderzoeken of de gezondheidseffecten per maatregel in kaart gebracht kunnen worden. Dit draagt bij aan communicatie en bewustwording.
Juli 2018 t/m december 2019	Voor het in beeld brengen van de gezondheidseffecten is de systematiek van het landelijke Schone Lucht Akkoord (SLA) gevolgd. Deze is ontwikkeld door het RIVM. De gezondheidsindicator laat de potentieel te behalen winst in levensduur (maanden) zien door vermindering van blootstelling aan luchtverontreiniging.

Vooruitzichten 2020	Onderzoeken of het mogelijk is om de gezondheidsindicator te gebruiken voor de jaarlijkse rapportage luchtkwaliteit over 2019. De planning voor deze rapportage is eind 2020 / begin 2021. We zijn hiervoor afhankelijk van de monitoringscyclus van het Rijk. De monitoringscyclus heeft ongeveer een jaar doorlooptijd.
Acties en effect	Geen

2.2 Beleidskaders

Deze oplossingsrichting is primair gericht op de interne organisatie van de provincie Utrecht. PS hebben bij vaststelling van de Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht een motie aangenomen waarin GS worden opgedragen om in alle vast te stellen programma's en voorstellen de WHO normen zichtbaar als streefnorm mee te nemen en de bijdrage daaraan als beoordelingscriterium mee te wegen.

De provincie werkt aan diverse beleidskaders die integraal onderdeel gaan uitmaken van de Omgevingsvisie. Op de beleidsterreinen mobiliteit en landbouw ligt een directe relatie met gezondheid en luchtkwaliteit. Onze ambitie voor luchtkwaliteit moet in deze beleidskaders expliciet worden meegenomen. Ook bij de andere beleidsterreinen van de provincie kunnen we de inbreng van luchtkwaliteit meenemen, zoals bij ruimtelijke ordening en binnenstedelijke ontwikkeling. Het gebruik van onze mappable kan hierin faciliteren, door te laten zien wat nieuwe ontwikkelingen betekenen voor de luchtkwaliteit.

Binnen de Omgevingswet krijgt de provincie de gebiedscoördinatie toegewezen. De provincie kan die taak invullen door bij regionale milieuproblematiek, met gevolgen voor de gezondheid, de betrokken partijen uit te nodigen om gezamenlijk tot een aanpak te komen. Dit kan leiden tot beleidswijzigingen voor een specifiek gebied en bijvoorbeeld een gebiedsgerichte norm voor fijn stof, geur of geluid die iedere partij in haar eigen beleid en regels opneemt om daaraan te toetsen. De provincie kan een milieukwaliteitsnorm, zoals de WHO advieswaarde, ook opnemen in haar Omgevingsverordening en op die manier laten doorwerken naar gemeenten.

In de Omgevingsvisie zal de provincie sturingsprincipes zoals het centraal stellen van de maatschappelijke opgaven en samenwerking hanteren. De provincie gaat uit van decentraal, tenzij het doelmatiger of doeltreffender geregeld kan worden op een regionaal schaalniveau.

2.2.1 Beleidskaders; opname in Mobiliteitsprogramma, Landbouwvisie, Omgevingsvisie en overige programma's	
Wie?	Provincie Utrecht
Waar gaat het om?	De WHO advieswaarden meenemen als streefnorm voor luchtkwaliteit in het Mobiliteitsprogramma, de Landbouwvisie, Omgevingsvisie en de overige programma's. We gaan voor alle programma's, visies en projecten vaststellen of aan de advieswaarden van de WHO voldaan kan worden. Indien niet aan de advieswaarden voldaan wordt, dan moet in beeld gebracht worden op welke wijze een bijdrage geleverd kan worden aan het behalen van de WHO advieswaarden in 2030. Kansen om in het integrale beleid zo effectief mogelijk gezondheidswinst te boeken, dan wel gezondheidsverlies te voorkomen worden gesignaleerd. Per project wordt expliciet gekeken naar de WHO-advieswaarden. Door input te leveren zal de aanwezigheid van luchtverontreiniging en het verder verbeteren van de luchtkwaliteit onder de aandacht blijven en meegenomen worden in het beleid voor een gezonde leefomgeving.
Juli 2018 t/m december 2019	De WHO advieswaarden voor gezonde lucht zijn als streefnorm meegenomen in het Mobiliteitsprogramma, de Landbouwvisie (en de Samenwerkingsagenda Landbouw) en in het Koersdocument Omgevingsvisie. In het instrument gebiedskwaliteitsprofielen zijn de WHO advieswaarden voor luchtkwaliteit opgenomen. Aangezien het ook is opgenomen in het Coalitieakkoord, is er nu een duidelijke basis voor het incorporeren van de streefnorm in alle beleidsvelden en programma's.

Vooruitzichten 2020	<p>De WHO advieswaarde wordt als streefnorm meegenomen in de Omgevingsvisie. In nog op te stellen programma's behorend bij de Omgevingsvisie zal de uitvoering van het beleid beschreven worden. Hierin zal het hanteren van de WHO advieswaarde voor luchtkwaliteit een rol spelen.</p> <p>Mede gezien het coalitieakkoord is de verwachting dat de toetsing op luchtkwaliteit plaatsvindt bij de ontwikkeling van nieuw beleid en programma's. Ook in het nieuwe programma Gezonde Leefomgeving zal dit uiteraard een onderdeel zijn.</p>
Acties en effect	Geen

2.2.2 Handreiking Luchtkwaliteit in de Omgevingsvisie voor gemeenten	
Wie?	Provincie Utrecht
Waar gaat het om?	<p>Een handreiking doen aan gemeenten over het werken aan een gezonde luchtkwaliteit (in het kader van het breed werken aan een gezonde leefomgeving) Luchtvervuiling door houtrook inbedden in het lokale beleid.</p> <p>Ontwikkelen van een handreiking voor gemeenten voor wanneer zij een Omgevingsvisie gaan opstellen: hoe om te gaan met de kennis over luchtkwaliteit en gezondheid bij het opstellen van een Omgevingsvisie? In deze handreiking willen we de maatregelen van de verschillende thema's meenemen en beschrijven op welke manier ze kunnen bijdragen aan de gezondheid. Ook kunnen we hierin de verschillende koppelkansen beschrijven.</p> <p>In de lokale Omgevingsvisies moet aandacht zijn voor het voorkómen van luchtverontreiniging en gezondheidsschade door houtrook. Het gaat dan vooral om het voorkómen en aanpakken van overlastsituaties. De provincie zet de mogelijkheden op een rij om maatregelen tegen houtrook een plaats te geven in de Omgevingsvisie. De mogelijkheden worden verspreid. Onderzocht wordt of houtrook opgenomen kan worden in de provinciale omgevingsvisie.</p>
Juli 2018 t/m december 2019	<p>In het kader van het opstellen van de Omgevingsvisie van de provincie Utrecht is er onderzoek gedaan naar: hoe realiseren wij een gezonde en veilige leefomgeving voor het grondgebied van de provincie Utrecht in de context van alles wat er op ons afkomt? De aanbevelingen en inrichtingsprincipes zijn uitgewerkt in de Brochure Ruimte voor Gezondheid in de Omgevingsvisie. Het doel van de brochure is om de provincie, maar ook andere partijen die hier mee te maken hebben, te inspireren om aan de slag te gaan met wat de wetenschappers en deskundigen de belangrijkste opties vinden voor de realisatie van die gezonde en veilige leefomgeving. De brochure is gedeeld met de U16 en een enkele andere gemeente.</p>
Vooruitzichten 2020	<p>Op 30 januari 2020 is kennisatelier gezonde leefomgeving van de GGD regio Utrecht, in samenwerking georganiseerd met de provincie, waar in één van de werksessies aandacht wordt besteed aan de brochure.</p> <p>Veel van de aanbevelingen en inrichtingsprincipes hebben een positief effect op de luchtkwaliteit. Maar met name houtrook, wordt niet expliciet genoemd. We maken een levend document waarin de aanbevelingen en inrichtingsprincipes aangevuld worden met andere mogelijkheden om te werken aan een gezonde leefomgeving. Hierin kunnen ook mogelijkheden met betrekking tot houtrook opgenomen worden.</p>
Acties en effect	Geen.

2.3 Mobiliteit

Verkeer en vervoer draagt voor een groot gedeelte bij aan luchtvervuiling en heeft daarmee een grote impact op onze leefomgeving. In de uitvoeringsagenda gaan we voor maximale gezondheidswinst, door te streven naar de WHO-advieswaarden. Partijen streven op termijn een naar nul uitstoot (zero-emissie). Dat vraagt om het anders inrichten en organiseren van de manier waarop we ons verplaatsen. Zero-emissie betekent meer ruimte geven aan fietsers en voetgangers, schoon en hoogwaardig openbaar vervoer, het stimuleren van schone brandstoffen en het tegengaan van vervuilend verkeer en vervoer. We maken een transitie door van individueel vervoer aangedreven door fossiele brandstoffen, naar gedeelde, collectieve en schone vervoermiddelen. Steden worden hierdoor aantrekkelijker, gezonder en beter bereikbaar. Naast maatregelen lokaal betekent zero-emissie ook het tegengaan van vervuiling van buiten de gemeentegrenzen, bijvoorbeeld als gevolg van verkeer op rijkswegen.

2.3.1 Op naar zero-emissie gemeenten	
Wie?	Provincie Utrecht, gemeenten regio's, RIVM, RWS, ministerie van IenW, VNG
Waar gaat het om?	<p>Voor een centraal gelegen provincie als Utrecht is verkeer en vervoer een belangrijke schakel in de luchtkwaliteit. Het streven naar WHO-advieswaarden betekent inzetten op maximale gezondheidswinst. Dat betekent op termijn nul uitstoot, oftewel zero-emissie. Dit is ook een taak van lokale (gemeenten) en regionale (provincie) overheden. De gemeente Utrecht voert hier bijvoorbeeld actief beleid op. Met de maatregel 'Op naar zero-emissie gemeenten' ondersteunen we de transitie naar zero-emissie gemeenten op termijn. We houden ruimte voor gemeenten om hier (later) mee aan de slag te gaan.</p> <p>We gaan het volgende doen:</p> <p>1. Handreiking/brochure ontwikkelen, met daarin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urgentie en cijfers (onder andere meetnormen luchtkwaliteit, plekken met waarden boven WHO advieswaarden, verkeer/vervoercijfers, rol van niet uitlaat emissies van bandenslijtage, remvoeringen enzovoort.) • Maatregelen die nodig zijn voor mobiliteitsbeleid dat bijdraagt aan schone lucht. • Informatieve richtlijn milieuzones (hoe stel je die in en wat werkt voor welke voertuigen, gemeenten op één lijn qua invoering). • Informatie over omgevingsvisie (wat neem je daarin mee op gemeentelijk niveau). Dit onderdeel wordt afgestemd met de maatregel Handreiking Luchtkwaliteit in de Omgevingsvisie bij het thema Beleidskaders. • Best practices delen. • Politieke en bestuurlijke context • Bijlage per gemeente met ligging gevoelige bestemmingen nabij drukke wegen (scholen, kinderopvang, bejaarden-, verpleeg- of verzorgingstehuizen en woningen) en inzicht in concrete maatregelen die nodig zijn om knelpunten qua luchtkwaliteit op te lossen. Hiervoor maken we gebruik van de Handreiking Gevoelige Bestemmingen die voor het thema Gevoelige Bestemmingen wordt opgesteld (maatregel 2.7.1). <p>2. Bijeenkomsten organiseren voor kennisdeling en andere actieve ondersteuning van ambtenaren/raadsleden</p> <p>Dit zorgt voor inzicht en kennis bij raadsleden en ambtenaren voor het nemen van de juiste beslissingen en beleidskeuzes op mobiliteit voor schone lucht in de provincie Utrecht.</p>

Juli 2018 t/m december 2019	Er is nog geen handreiking of brochure ontwikkeld. Er zijn twee bijeenkomsten geweest van het ambtelijk platform luchtkwaliteit provincie Utrecht. Dit is een breder overleg, waarin ook mobiliteit wordt meegenomen. Daarnaast is gewerkt aan een netwerk met ambtenaren duurzame mobiliteit met diverse gemeenten, onder andere Utrecht, Amersfoort, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Woerden en Veenendaal
Vooruitzichten 2020	Ontwikkeling handreiking of brochure. Hierbij is het ook nuttig om te kijken wat de VNG al heeft gedaan richting gemeenten. Organiseren diverse themabijeenkomsten met partners.
Acties en effect	Geen

2.3.2 Stimulering fietsgebruik	
Wie?	Provincie Utrecht, werknemers/werkgevers, burgers, gemeenten, kennisinstellingen, e.a.
Waar gaat het om?	<p>Meer gebruik van de fiets als alternatief voor de auto (zeker voor ritten onder de 15 km). Minder autogebruik en minder uitstoot en verkeersdruk en schonere lucht bij scholen.</p> <p>1. Zorgen voor een aantrekkelijk fietsklimaat: Vlot, Veilig en Comfortabel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Optimaliseren/verbeteren van het fietsnetwerk met aandacht voor 'missing links', verbetering fietsinfra tussen steden, aanleg nieuwe (snel)fietsroutes, vrijliggende fietsroutes, het uitfasen van brommers en scooters op fietspaden en aandacht voor de veiligheid van fietsers door veelzijdig gebruik van het fietspad door fietsers, snelfieters en sportfieters. • Optimaliseren/verbeteren van overstap- en stallingsmogelijkheden. • Optimaliseren/verbeteren van de fietsbeleving. <p>2. Bekendmaking fiets infrastructuur en – mogelijkheden en voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer bekend maken van de regionale fietsnetwerken en infrastructuur bij fietsers en (nog) niet fietsers. Het bieden van overzicht van de belangrijkste fietsaders en verschillende fietsmogelijkheden met acties en campagnes voor verschillende doelgroepen. <p><u>Werknemers/werkgevers:</u> Het stimuleren van fietsen voor ritten onder de 15 km bij werknemers/werkgevers met verschillende acties en campagnes. Bijvoorbeeld: beloningen, 0- en eindmetingen, lease e-bike, werkkostenregeling, fiets km-vergoeding, verbeteren van first en last mile op bedrijventerreinen (bijvoorbeeld door provincie en gemeenten).</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Uitvoering van de actie "Schoon naar je werk" <p><u>Ouders van scholieren:</u> Het stimuleren van fietsen voor ritten onder de 15 km. Bij ouders van scholieren met verschillende acties en campagnes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ herhaling/opschaling van actie "LekkerLopenFijnFietsen"
Juli 2018 t/m december 2019	<p>Zorgen voor een aantrekkelijk fietsklimaat: Vlot, Veilig en Comfortabel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Realisatieplan Fiets (juli 2018), diverse fiets stimuleringsmaatregelen • Het Mobiliteitsprogramma is vastgesteld. Hierin zijn zeven fietssnelroutes benoemd, waarvan sommige al in uitvoering en de anderen in voorbereiding zijn. <p>Optimaliseren/verbeteren van overstap- en stallingsmogelijkheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bushaltes: inventarisatie 3000 bushaltes naar behoeftes extra stallingsmogelijkheden. Deze inventarisatie is opgenomen in het Knooppuntenbeleid.

	<ul style="list-style-type: none"> Treinstations: bij de volgende treinstations is uitbreiding stallingscapaciteit gerealiseerd (Den Dolder, Bilthoven, Hollandse Rading, Maarn, Soest-Zuid, Veenendaal-Centrum en Veenendaal-West, Abcoude). <p>Bekendmaking fiets infrastructuur en –mogelijkheden/voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Woon-werk/school: wordt uitgevoerd vanuit GoedOpWeg en Realisatieplan Fiets 2019-2023 <ul style="list-style-type: none"> Stimulering fietsgebruik ritten onder 15 km bij werknemers/werkgevers (acties, campagnes) Stimulering basisschoolkinderen en nieuwe Nederlanders Communicatie/gedragscampagne inwoners provincie Utrecht Stimuleren wandelen/fietsen naar school: acties/campagnes LekkerLopenFijnFietsen herhalen, School Change. Zowel Goed op Weg is veel ingezet op goede communicatie. Op 13 september 2019 is de Campagne Ik fiets gestart. In het Coalitieakkoord 2019-2023 is stimulering fietsgebruik opgenomen en terugdringing van alle autoritten onder de 15 km.
Vooruitzichten 2020	<p>Verdere uitvoering van deze maatregel.</p> <p>Planning:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zorgen voor een aantrekkelijk fietsklimaat: in 2023 zijn alle zeven snelfietsroutes gerealiseerd. Optimaliseren/verbeteren van overstap- en stallingsmogelijkheden bij andere stations, maakt ook onderdeel uit van Knooppuntenaanpak. Bekendmaking fiets infrastructuur en –mogelijkheden/voordelen: uitvoering van campagnes en acties vanuit Goed op Weg.
Acties en effect	Geen.

2.3.3 De resultaten van de jaarlijkse provinciale monitoringsrapportage luchtkwaliteit analyseren voor de luchtkwaliteit op provinciale wegen

Wie?	Provincie Utrecht, RIVM, RWS, ministerie van IenW, gemeenten
Waar gaat het om?	<p>Jaarlijks wordt de luchtkwaliteit gemeten op (provinciale) wegen binnen de provincie Utrecht. Daarbij wordt ook inzichtelijk gemaakt waar we staan ten opzichte van de WHO-advieswaarden en wordt een kaart gemaakt van de knelpunten. Het is belangrijk te weten wat dit betekent voor eventueel aanvullende mobiliteitsmaatregelen rondom wegen om op knelpunten en daarbuiten de luchtkwaliteit te verbeteren.</p> <p>We analyseren de monitoringsrapportage luchtkwaliteit en de daarin genoemde knelpunten en maken van een plan van aanpak voor het nemen van aanvullende (mobiliteits)maatregelen op of langs de weg, in afstemming betrokken partners en de omgeving.</p>
Juli 2018 t/m december 2019	De jaarlijkse rapportage luchtkwaliteit provincie Utrecht 2017 is vastgesteld. Deze rapportage laat zien wat de luchtkwaliteit langs de provinciale wegen was in 2017, en geeft prognoses voor de jaren 2020 en 2030.
Vooruitzichten 2020	Jaarlijkse rapportage luchtkwaliteit.
Acties en effect	Geen

2.3.4 Dialoog met de omgeving over snelheid beperkingen in kwetsbare gebieden	
Wie?	Provincie Utrecht, RIVM, RWS, ministerie van IenW, gemeenten
Waar gaat het om?	<p>Voor een centraal gelegen provincie als Utrecht is verkeer en vervoer een belangrijke schakel in de luchtkwaliteit. De verkeersdruk neemt naar verwachting alleen maar toe de komende jaren en zorgt daarmee voor een extra belasting voor de luchtkwaliteit. Door plaatselijk of op trajecten de maximale snelheid te beperken wordt de luchtkwaliteit minder belast en verbetert de kwaliteit van de leefomgeving.</p> <p>De omgeving vraagt aan betrokken partijen om op bepaalde locaties (o.a. de Ring Utrecht) af te wijken van het snelhedenbeleid van de minister om te kunnen voldoen aan de WHO advieswaarden in de toekomst.</p> <p>Betrokken partijen (gemeente, provincie, RWS e.a.) gaan in gesprek met de omgeving over snelheid beperkende maatregelen in kwetsbare (bewoonde) gebieden, onder andere rondom Utrecht, maar ook bij andere locaties bij provinciale- en rijkswegen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verschillende partijen vragen om in delen van de provincie Utrecht snelheid beperkende maatregelen te overwegen bij kwetsbare locaties of trajecten (onder andere de Ring Utrecht), bijvoorbeeld om maximaal 80 km/uur in/rond steden en bewoond gebied of om maximaal 100 km/uur op snelwegen tussen 7.00 – 19.00 uur of op bepaalde trajecten, en om bestaande snelheid beperkende maatregelen te behouden. <ul style="list-style-type: none"> ○ We gaan met betrokken partijen het gesprek aan over snelheid beperkende maatregelen waar dat nodig is en behoud van bestaande snelheid beperkingen, met het oog op de WHO-advieswaarden • Bewustwordingscampagnes bij weggebruikers voor acceptatie van de snelheidsverlaging. Met campagnes weggebruikers beter inzicht geven in de effecten van een lagere snelheid voor de luchtkwaliteit
Juli 2018 t/m december 2019	<p>Snelheid beperkende maatregelen op kwetsbare locaties of trajecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De provincie onderzoekt welke gegevens beschikbaar/nodig zijn om een goed beeld te krijgen van de luchtkwaliteit bij provinciale wegen op gevoelige plekken. • Bij de trajectaanpak voor het onderhoud van onze wegen wordt per wegvak ook gekeken naar de luchtkwaliteit (relatie tot WHO advieswaarden, geluid en leefomgeving). • Bij de herinrichting van wegen wordt gekeken of de inrichting nog passend is of dat aanvullende snelheid beperkende maatregelen soms nodig zijn. Dit kan ook wenselijk zijn vanuit verkeersveiligheid. <p>Bewustwordingscampagnes voor acceptatie van snelheidsverlaging: weggebruikers inzicht geven over het effect van lagere snelheid voor luchtkwaliteit.</p> <p>In gesprek met de omgeving voor snelheid beperkende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor de volgende wegen zijn snelheid beperkende maatregelen overwogen en soms toegepast: N230 Zuilense Ring, N233 Rondweg Veenendaal, deel N228 (verkeersveiligheid), N411 en A27 (Eemnes – Almere). • Door de stikstofdiscussie wordt snelheidsverlaging bespreekbaarder en is de bewustwording van de effecten van snelheden toegenomen.
Vooruitzichten 2020	Verdere uitvoering maatregel. Een dialoog met de omgeving over snelheid beperkingen in kwetsbare gebieden wordt meegenomen bij grote infrastructurele projecten en trajectplanning.
Acties en effect	Geen

2.3.5 Verbetering doorstroming in en om Utrecht door belasting Ring en invalswegen te verminderen	
Wie?	Provincie Utrecht, RWS, ministerie van IenW, U10, e.a.
Waar gaat het om?	<p>Voor een centraal gelegen provincie als Utrecht is verkeer en vervoer een belangrijke schakel in de luchtkwaliteit. De verkeersdrukke neemt naar verwachting alleen maar toe de komende jaren en zorgt daarmee voor een extra belasting voor de luchtkwaliteit. Omgevingspartijen streven naar minder auto's op de Ring en in de binnenstad. In stedelijk gebied zullen er andere vormen van vervoer altijd nodig zijn: in elk geval collectief vanwege de schaarste van ruimte en de omvang van stromen.</p> <p>De doorstroming rondom Utrecht blijft een voortdurend aandachtspunt, mede gezien de toekomstige verwachtingen van nog meer toename van de verkeersdrukke. Dat vraagt om andere ruimtelijke en verkeerskundige concepten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ketenconcept Ring Utrecht: Voorgesteld is om in te zetten op een Ketenconcept voor de hele Ring Utrecht. De omgevingspartijen willen graag dat er bij de U Ned opgaven ook wordt gekeken naar een ketenconcept. Het gaat er in essentie om dat het verkeer uit de meest belaste gebieden wordt weggehouden door kwalitatief goed en ook qua tijd, comfort en kosten concurrerende overstap-mogelijkheden aan te bieden. Bijkomend voordeel is dat de Ring en stedelijke invalswegen daardoor blijven stromen. Daar waar files (dreigen te) ontstaan liggen de grootste kansen met het meeste effect om automobilisten ook daadwerkelijk tot een overstap te verleiden. Dit verhoogt de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad. Onderdeel van deze strategie kan zijn parkeerplaatsen voor bezoekers aan en werknemers in de stad voor een deel te verplaatsen naar buiten de Ring. Hierbij zijn veel verschillende partijen nodig om dit tot een succes te maken: onder andere een koppeling met parkeerbeleid, bundeling van functies, de kwaliteit van alternatieven. • Ontwikkeling U Ned <ul style="list-style-type: none"> ○ U Ned is een integraal programma voor wonen, werken, bereikbaarheid, duurzaamheid en leefbaarheid in de MRU waar bovenstaand concept op hoofdlijnen al onderdeel van uitmaakt. In U Ned hebben we de ambitie om multimodale knooppunten in een ring rond de stad plus een tweede ring in de regio te willen ontwikkelen. Doel van deze knooppunten is om de groei van het aantal inwoners en bezoekers aan het stedelijk gebied te kunnen faciliteren in hun mobiliteitsbehoefte. Of dat tot meer of minder auto's dan nu op de Ring leidt is vooraf niet een ambitie. ○ In U Ned zal dan ook de afweging moeten plaatsvinden tussen goede doorstroming op rijks- en provinciale wegen, de concurrentiekracht van alternatieven, flankerend beleid voor het managen van mobiliteitsstromen, daarbij passende ruimtelijk-economische keuzes en de gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving waaronder voor luchtkwaliteit. ○ Coördinatie steden: in samenhang keuzes maken. ○ Betere afstemming visie en aanpak in U10-verband en met RRMA.

Juli 2018 t/m december 2019	<p>Ontwikkeling U Ned en Ketenconcept Ring Utrecht. Integraal programma wonen, werken, bereikbaarheid, duurzaamheid, leefbaarheid in MRU:</p> <p>In U Ned zal de afweging plaatsvinden tussen goede doorstroming op rijks- en provinciale wegen, de concurrentiekracht van alternatieven, flankerend beleid voor het managen van mobiliteitsstromen, daarbij passende ruimtelijk-economische keuzes en de gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving, o.a. luchtkwaliteit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ambitie: ontwikkeling van multimodale knooppunten in een ring rond de stad, plus een tweede ring in de regio om de groei van het aantal inwoners en bezoekers aan het stedelijk gebied te kunnen faciliteren in hun mobiliteitsbehoefte. Of dat tot meer of minder auto's dan nu op de Ring leidt is vooraf niet een ambitie. • Coördinatie steden: in samenhang keuzes maken. • Betere afstemming visie en aanpak in U10-verband en met de RRMA. • Ketenconcept Ring Utrecht: verkeer weghouden uit de meest belaste gebieden door kwalitatief goed en ook qua tijd, comfort en kosten concurrerende overstapmogelijkheden aan te bieden en parkeerplaatsen deels te verplaatsen naar buiten de Ring. <p>In 2019 is het MIRT-onderzoek U Ned gestart, inclusief systeemwijziging en ketenconcept.</p>
Vooruitzichten 2020	In 2020 start MIRT-verkenning.
Acties en effect	Geen.

2.3.6 (Fietsend) meetnet

Wie?	Provincie Utrecht, Fietsers, Fietsersbond, koeriersdiensten, gemeenten, KNMI, HU, UU
Waar gaat het om?	<p>Bewustzijn creëren voor de lokale uitstoot (en dus blootstelling) van fietsers op het fietspad door een fietsend meetnet.</p> <p>We gaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een fietsend meetnet opzetten met groot aantal sensoren, waarbij verspreid in de provincie wordt gemeten wat de blootstelling is van de fietsers, zowel in stedelijke gebieden als in landelijke gebieden nabij belastende infrastructuur. Daarbij gaat het in het bijzonder om het meten van luchtkwaliteit voor de fietsers. Eerst uitvoering van pilots om daarna regelmatig te kunnen herhalen. 2. Een basis leggen voor een groene fietsrouteplannen <p>Dit geeft inzicht in de blootstelling van fietsers en gegevens om groene fietsroutes te bepalen en als open data beschikbaar te stellen.</p>
Juli 2018 t/m december 2019	<p>Opzetten fietsend meetnet verspreid over de provincie (stedelijk en landelijk):</p> <p>Metten van luchtkwaliteit en blootstelling voor fietsers, nabij belastende infrastructuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners kunnen gezonde routes kiezen • Overheden krijgen informatie waar verbetering luchtkwaliteit nodig is • Data geven inzicht in fietsbewegingen (innovatief gebruik open data) <p>Een basis leggen voor een groene fietsrouteplanner op basis van meetdata (open data):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Augustus – oktober 2018: pilot opgezet (fase 1) • November – december 2018: pilot uitgevoerd in Zeist (10 fietsmeetkastjes voor fijnstof (PM₁₀) en de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5})) • Conclusie: het fietsensensor/fijnstof experiment is geslaagd en is basis voor opschaling <p>Opschaling van dit fietsensensor/fijnstofexperiment opschalen naar 500 meetkastjes om een provinciedekkend en statistisch betrouwbaar beeld te verkrijgen (fase 2):</p>

	<p>Opschaling via drie sporten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fijnstofmetingen verfijnen en uitbreiden over de hele provincie (opschalen). Het grootste deel van de 500 sensoren is via diverse gemeentelijke kick-off bijeenkomsten verspreid. 2. Andere specifieke concentraties meten, onder andere stikstofoxiden (NO_x) en geluid (innoveren van de sensor) 3. Verbeteren van de kwaliteit van de data en de analyses (analyse en visualisatie). 4. Het RIVM heeft een controle en validatiemodule opgezet voor de gemeten data. De metingen worden gevisualiseerd op het dataplatform www.snuffelfiets.nl
Vooruitzichten 2020	<p>Het experiment loopt tot de zomer van 2020. Daarna zal een evaluatie van het experiment plaatsvinden.</p> <p>De snuffelfiets wordt ook ingezet bij het 'CLEAR-project' inzake 0-emissie bouwen Merwedekanaalzone en is ook overgenomen in Regio Foodvalley.</p>
Acties en effect	Geen.

2.3.7 Aantrekkelijk en schoner OV-stadsvervoer, streekvervoer en doelgroepenvervoer	
Wie?	Provincie Utrecht, Vervoersbedrijven, Callcenters en gemeenten
Waar gaat het om?	<p>Verduurzaming van het openbaar vervoer draagt bij aan een schonere lucht. Hierbij gaat het om zowel stadsvervoer alsook streekvervoer en doelgroepenvervoer.</p> <p>Het bestuursakkoord Zero Emissie openbaar vervoer per Bus (ZEB mei 2017), laat zien dat een bestuursakkoord een krachtig middel is om een signaal af te geven dat verduurzaming de toekomst is. We zetten ons in om de transitie naar Zero Emissie Doelgroepenvervoer (ZED) te versnellen.</p> <p>We zorgen voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aantrekkelijk OV <ul style="list-style-type: none"> • Hoogwaardig OV-netwerk en snelle dekking: verbetering OV: radiaal en tangentieel, aandacht voor ontbrekende schakels (o.a. bij nieuwe woon- en werklocaties) • OV van deur tot deur: voor- en natransport verbeteren 2. Toekomstbestendig inkopen bij aanbesteding busvervoer en regiotali's <ul style="list-style-type: none"> • Bussen: uitvoering Bestuursakkoord Zero Emissie openbaar vervoer per bus (ZEB): in mei 2017 hebben de provincies en de vervoerregio's een bestuursakkoord ondertekend, waarin is vastgelegd dat zij bij het uitschrijven van de busvervoerconcessies gaan eisen dat alle bussen uitstootvrij moeten zijn en moeten rijden op regionaal opgewekte energie. Uiterlijk in 2030 zijn alle bussen emissievrij aan de uitlaat. <ul style="list-style-type: none"> > De provincie Utrecht geeft uitvoering aan dit bestuursakkoord door: <ul style="list-style-type: none"> ○ Concessie U-OV: in huidige concessie (2013-2023) moeten in 2019 totaal 142 dieselbussen worden vervangen. De ambitie hierbij is om ongeveer 60 elektrische bussen aan te schaffen. Nu rijden er al 13 elektrische bussen in Utrecht. Het betreft hier investeringen in bussen en laadinfra. ○ Concessie Syntus: in de huidige concessie (2016-2023) zijn er twee elektrische bussen in Amersfoort. De komende jaren kunnen daar nog enkele elektrische bussen bij komen tot 2023. ○ In de volgende concessie(s) per 2023 zal er een grotere stap worden gezet qua inzet voor zero-emissie. 3. Stimuleren van Zero Emissie Doelgroepenvervoer (ZED) <ul style="list-style-type: none"> • Om Zero emissie in het doelgroepenvervoer te versnellen heeft I&W geïnitieerd om marktpartijen en overheid het Convenant Zero Emissie Doelgroepenvervoer te laten ondertekenen. De focus in dit convenant ligt op het versnellen van de transitie naar

	<p>zero emissie van de voertuigen (het materieel). In dit Convenant leggen partijen afspraken vast om invulling te geven aan de doelstelling om gezamenlijk te streven naar een volledig emissievrij doelgroepenvervoer in 2025, of eerder als mogelijk.</p> <p>> De Provincie Utrecht zal als beheerder van de regiotaxi namens de gemeenten, dit Convenant Zero Emissie Doelgroepenvervoer onder de aandacht brengen bij de Utrechtse gemeenten en betrokken marktpartijen en adviseert positief voor ondertekening.</p> <p>Ambitie: streven er naar om in 2025 zero emissie te hebben bij personenauto's en daar waar mogelijk ook de regiotaxi-busjes zo veel mogelijk aan zero-emissie te laten voldoen.</p>
<p>Juli 2018 t/m december 2019</p>	<p>Schoner OV: Uitvoering Bestuursakkoord Zero Emissie Bus (ZEB). Eisen voor uitstootvrije bussen opnemen in concessies: alles in 2030 emissievrij aan de uitlaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concessie U-OV (2013-2023): nu rijden er al 13 elektrische bussen in Utrecht. Eind 2019 zijn 142 dieselbussen vervangen, waarvan 55 elektrisch en 15 diesel VI. Hiervoor is 5 miljoen euro beschikbaar gesteld via de Kadernota 2018. • Concessie Syntus (2016-2023): er rijden twee elektrische bussen in Amersfoort. <p>Stimuleren van Zero Emissie Doelgroepenvervoer (ZED) in 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren gemeenten om het ZED te ondertekenen • Concessie Regio Eemland-Heuvelrug: is al 90% met elektrisch vervoer • Concessie Utrecht-Veenweide: concessie 2020 (gesprek over doelstelling aanbesteding, onder andere zero-emissie).
<p>Vooruitzicht en 2020</p>	<p>De komende jaren kunnen er nog enkele elektrische bussen bijkomen in de concessie van Syntus in Amersfoort tot 2023. In de volgende concessie(s) per 2023 zal een grotere stap worden gezet qua inzet voor zero-emissie.</p> <p>De mogelijkheid wordt onderzocht voor een pilot met 2 waterstofbussen om ervaring op te doen tot 2023</p>

Acties en effect	Geen.
------------------	-------

2.3.8 Schoon bezorgd	
Wie?	Potentiële partners: NMU, gemeenten, provincie Utrecht, bezorgdiensten
Waar gaat het om?	<p>Het thuisbezorgen van eten wint aan populariteit. Nog vaak gebeurt dit met benzinescooters die erg vervuilend zijn (soms vervuilender dan bestelauto's of kleine vrachtwagens). Deze scooters zorgen lokaal voor veel ongezonde lucht en rijden veelal op het fietspad, waar ze direct voor ongezonde maar ook onveilige situaties voor fietsers leiden. Het promoten van elektrisch bezorgen kan bijdragen aan het uitfaseren van fossiele scooters (in combinatie met de helmplicht per 1 januari 2019)</p> <p>We gaan het gebruik van elektrische scooters en e-bikes promoten bij bezorgdiensten, met bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • online campagne (via google grants) • offline promotiemateriaal • koppeling aan subsidies voor elektrisch vervoer voor zakelijk klein gebruik • koppeling aan maatregelen vanuit politiek (scooters van het fietspad, milieuzones, helmplicht) <p>NMU heeft een dergelijke campagne gedaan in 2016 en wil deze graag herhalen.</p>
Juli 2018 t/m december 2019	Deze maatregel is nog niet gestart.
Vooruitzichten 2020	NMU overweegt om een dergelijke campagne te herhalen.
Acties en effect	Geen.

2.3.9 Schoon goederenvervoer en stimulering gebruik alternatieve brandstoffen	
Wie?	Provincie Utrecht, gemeente Utrecht, overige Utrechtse gemeenten, andere provincies, ministerie van IenW, RWS, RVO, ECUB, TLN, EvoFenedex, EICB, BVB, UU, HU, bedrijvenkring Rijnsweerd, branchverenigingen, bedrijven, e.a.
Waar gaat het om?	<p>Er worden steeds meer goederen vervoerd, zowel vrachtverkeer als kleine pakketdiensten. Verduurzaming van deze sector levert een grote positieve bijdrage aan een schonere lucht.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dit is alleen mogelijk door meer inzet van elektrisch goederenvervoer en het gebruik van alternatieve brandstoffen. Gemeenten en provincie hebben een rol in het faciliteren (vergunnen) van private laad- of tankinfrastructuur en het stimuleren van het gebruik van alternatieve brandstoffen en nieuwe en snelle laadinfra voor de goederenvervoerssector. <ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren het gebruik van alternatieve brandstoffen en elektrisch rijden • Stimuleren van zero-emissie pakketdiensten 2. Slimme en schone pakketdistributie: de distributie anders organiseren qua vorm, andere tijden, betere spreiding en slim door middel van: <ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren van pakket-HUB's en GUB's (gemeentelijke HUB's), kleine lading bundelen, ontkoppelpunten, online shop en one stop shops, enzovoort. • flexibelere venstertijden (venstertijden afschaffen of verruimen) • Beter spreiding van bevoorrading (beleving) • Slim bezorgen door gebruik van data, goede ketenlogistiek

	<p>We gaan het volgende doen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stimulering van het gebruik van alternatieve brandstoffen en snellere laadinfra in de provincie Utrecht door: <ul style="list-style-type: none"> • Partijen bij elkaar te brengen om met elkaar de mogelijkheden te onderzoeken voor de ontwikkeling van één of meerdere tankstations voor alternatieve brandstoffen of andere energiedragers in de Provincie Utrecht. Doel hierbij is om elektrische laadcapaciteit te vergroten en te versnellen (meer laadpaal voorzieningen, snellaadstations elektra, inductie laden) en het rijden op waterstof te stimuleren. 2. Stimuleren van slimme en schonere en zero-emissie pakketdiensten bij bedrijfsleven en gemeenten
<p>Juli 2018 t/m december 2019</p>	<p>Wegvervoer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer. • Kwaliteitsnetwerk, externe veiligheid, verduurzamen goederenvervoer, modal shift <p>Stimulering gebruik schone brandstoffen (is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clean Energy Hubs: samenwerking met het rijk aan een dekkend netwerk vulpunten hernieuwbare brandstoffen binnen de goederencorridors in NL. Start opbouw CEH-netwerk met provincies, waar mogelijk in combinatie met andere voorzieningen. • Ondersteunen van initiatieven voor Clean Energie HUB's binnen de provincie Utrecht. Er zijn nu acht nieuwe waterstofinitiatieven bekend in de provincie, waarvan sommige locaties met potentie voor andere voorzieningen, logistieke HUB's/koppelpunten, truckparking. • Mobiel waterstoftankstation in Maarn, potentie van mobiel waterstof onderzoeken in transitieperiode. • ECUB (Energie Collectief Utrechtse Bedrijven, stimulering gebruik schone brandstoffen en energiedragers bij bedrijfsleven. Ontwikkeling Uitvoeringsprogramma Waterstof Utrecht 2019-2025 Lage Weide <p>Schoon goederenvervoer/stadsdistributie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrecht-Oost: Inkoop/afval: samenwerking bedrijven en onderwijs/kennisinstellingen Utrecht-Oost voor bundeling van goederenstromen, inkoop, afstemming gelijke venstertijden levering en ophalen, enzovoort. Innovatiedag Utrecht Oost op 9 september 2019 over toekomstige circulaire bouwstromen Utrecht Science Park. • HUB-oost: onderzoek locatie voor ontwikkeling HUB-oost in samenwerking met HU, UU, UMC, Provincie, Bedrijvenkring Rijnsweerd e.a. voorbundeling van goederenstromen, inkoop, afstemming gelijke venstertijden levering en ophalen, enzovoort • Lage Weide en Utrecht stad: Innovatiedag Circulaire Logistiek op 30 oktober 2019, start voor indiening IUA-aanvraag (Urban Innovation Actions) tbv. zero-emissie bouwen Merwedekanaalzone.

<p>Vooruitzichten 2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer vanaf 2020. <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteitsnetwerk (infrastructuur) - Externe veiligheid - Verduurzamen goederenvervoer over weg en water. • Stimulering schoon goederenvervoer, modal shift van vies naar schoon, van weg naar water en stimulering gebruik schone brandstoffen en energiedragers in goederenvervoer en stadsdistributie. • Ondersteuning ontwikkeling Clean Energy HUB's (langs weg en water). Samenwerking met diverse gemeenten in provincie: o.a. Utrecht, (ECUB: Uitvoeringsprogramma Waterstof Utrecht 2019-2025 Lage Weide), Amersfoort, Nieuwegein, Veenendaal, Woerden e.a. in samenwerking met Energietransitie. • MEC-project; batterij-modules voor de scheepvaart langs de AURA-corridor • Samenwerking in Living Lab Lage Weide (HU) circulaire economie, logistieke bouwhub – schoon vervoer over water tbv bouw Merwedekanaalzone. Uitvoering 'Clear'-project (aanvraag Urban Innovation Actions-subsidie met gemeente Utrecht). • Onderzoek naar mogelijkheden voor city barge systeem (0-emissie vervoer naar binnenstad over water elektrisch of H2). • Onderzoek potentie Ontwikkeling De Liesbosch tot multi-purpose overslag HUB. • Samenwerking Utrecht-oost: inkoop/afval met HU, UU, UMC
<p>Acties en effect</p>	<p>Geen.</p>

2.4 Houtrook

Houtrook heeft een groot en groeiend aandeel in de uitstoot van fijnstof en roet. In de directe omgeving veroorzaakt houtrook gezondheidsklachten. Fijnstof uit houtrook en verkeer zijn even schadelijk voor de gezondheid. De ultrafijne deeltjes en de roetdeeltjes zijn waarschijnlijk het meest schadelijk. Ook kankerverwekkende (PAK's) en giftige stoffen als VOS en koolmonoxide komen vrij bij de verbranding van hout.

Mensen met een longziekte zijn gevoeliger voor houtrook dan mensen met gezonde longen. Ook ouderen, mensen met een hart- en vaatziekte en kinderen krijgen eerder gezondheidsklachten door houtrook. Deze 'gevoelige groepen' kunnen benauwd worden, moeten veel hoesten of hun longfunctie wordt slechter. Bij hoge blootstellingen kunnen de klachten lang aanhouden, ook als het vuur al uit is. Dit belemmert mensen in hun dagelijks leven. De gevolgen zijn snel merkbaar. Niet alleen gevoelige groepen, maar iedereen loopt een gezondheidsrisico, ook de stoker zelf.

Houtrook raakt rechtstreeks aan de belangen van burgers, zowel van de stokers als van de stookgehinderden. De laatste groep vindt het vaak moeilijk om de overlast van houtstook bespreekbaar te maken om de goede verhoudingen met de burens niet te schaden. Houtrookoverlast heeft daarom ook een sociale impact.

2.4.1 Vergroten bewustwording effecten houtstook	
Wie?	Trekker: ministerie van IenW Partners: provincie Utrecht, platform Houtrook en gezondheid, gemeenten Utrecht, Amersfoort en Utrechtse Heuvelrug, Longfonds, GGD, RIVM Potentiële partners: overige Utrechtse gemeenten
Waar gaat het om?	<ul style="list-style-type: none"> • Het bewustmaken van de inwoners van de provincie Utrecht van de gezondheidsrisico's van houtstook • Het bieden van handelingsperspectief

	<p>De provincie verzamelt informatie over de gezondheidseffecten van houtstook en werkt samen met gemeenten om via slimme gemeentelijke publiekscampagnes inwoners te wijzen op de gezondheidseffecten van houtstook en de hinder die het kan opleveren. In de campagnes zal worden ingegaan op de effecten van de verschillende vormen van stoken en handelingsperspectief voor de burger, waarbij duidelijk wordt dat 'niet stoken' veruit de beste optie is. Naast het stoken binnen zal er ook aandacht zijn voor het stoken buiten, zoals het gebruik van vuurkorven en houtskoolgestookte barbecues. In de campagnes moet ook aandacht zijn voor houtstook in combinatie met bij warmte terug win (WTW)-installaties en andere ventilatiesystemen. De provincie ontwikkelt de campagnebouwstenen. Dit is informatie in begrijpelijke hapklare brokken, die gebruikt kan worden in campagnes.</p>
Juli 2018 t/m december 2019	<p>In de uitwerking van deze maatregel is aangesloten bij de voorlichting die het Rijk ging maken omdat we niet twee verschillende boodschappen wilden geven. Wij hebben meegewerkt door deelname aan twee begeleidingsgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landelijk Platform Houtrook en Gezondheid. • Begeleiding pilots gemeenten Utrecht, Amersfoort en Utrechtse Heuvelrug. <p>Het ministerie van IenW heeft in nauwe samenwerking met de provincie Utrecht en de pilot gemeenten Amersfoort, Utrecht en Utrechtse Heuvelrug campagnebouwstenen door Milieu Centraal laten ontwikkelen voor gemeentelijke voorlichting over houtrook. Het landelijke Platform Houtrook en Gezondheid was hier ook bij betrokken als begeleidingsgroep. Motivaction heeft opdracht van de provincie Utrecht onderzoek gedaan naar houding en gedrag van consumenten ten aanzien van houtrook. De resultaten van dit onderzoek zijn gebruikt ter onderbouwing van de campagne.</p> <p>In het PSO VTH van 11 oktober 2019 hebben we bekendheid gegeven aan de campagnebouwstenen richting bestuurders en wethouders. Via het platform luchtkwaliteit van de provincie Utrecht hebben we de bouwstenen tevens onder de aandacht gebracht bij de ambtenaren van de verschillende gemeenten.</p>
Vooruitzicht en 2020	We streven naar een provincie dekkende campagne over houtrook. Voorlichting draagt bij aan de bewustwording. Goede voorlichting biedt ook handelingsperspectief en zet daarmee aan tot gedragsverandering.
Acties en effect	Indien nodig gaan we in gesprek met individuele gemeenten over deelname aan de campagne.

2.4.2 Stookalarm

Wie?	Trekker: ministerie van IenW Partners: provincie Utrecht, platform Houtrook en Gezondheid, gemeenten Utrecht, Amersfoort en Utrechtse Heuvelrug, Longfonds, RIVM
Waar gaat het om?	<p>Voorkomen overlast en gezondheidsschade bij ongunstige weersomstandigheden voor houtstook</p> <p>We gaan een stookalarm afgeven. We onderzoeken nog hoe we dit vorm gaan geven.</p> <p>Aan het stookalarm kunnen gemeenten een stookverbod koppelen. Mogelijk is dit een initiatief dat enkele gemeenten in de toekomst willen oppakken.</p>

Juli 2018 t/m december 2019	Ook voor het stookalarm is aangesloten bij het stookalert van het Rijk. Dit is ontwikkeld door het KNMI en het RIVM en is op 1 oktober 2019 opgeleverd. Wij hebben een bijdrage geleverd via het platform Houtrook en Gezondheid. De bedoeling is dat het stookalert actief wordt op het moment dat de omstandigheden om te stoken heel slecht zijn; bij windstil weer, mist of bij smog. Waarschijnlijk wordt het stookalert, net zoals het smogalarm, per provincie afgegeven. In de campagnebouwstenen van maatregel 2.4.1 zal ook aandacht zijn voor het stookalert. Uitgangspunt is maximaal 5 à 10 per jaar een stookalert. Het stookalert is in maart 2019 getest in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.
Vooruitzichten 2020	Toetsing van het stookalert in de praktijk. De communicatieboodschap die wordt afgegeven tegelijk met het stookalert moet nog ontwikkeld worden door het RIVM. Het stookalert biedt handelingsperspectief voor de burger.
Acties en effect	Geen

2.4.3 Het ontwikkelen van een beoordelingsmethode voor overlast van houtrook	
Wie?	Trekker: ministerie van IenW Partners: provincie Utrecht, platform Houtrook en Gezondheid, Longfonds, RIVM Potentiële partners: Utrechtse gemeenten
Waar gaat het om?	Het ontwikkelen van een beoordelingsmethode voor overlast van houtrook. Met een geschikte indicator wordt het meten en beoordelen van houtrookoverlast mogelijk gemaakt. Het betreft een landelijk initiatief.
Juli 2018 t/m december 2019	Het Rijk heeft TNO de opdracht gegeven een meetmethode te ontwikkelen voor schadelijke componenten van houtrook. Hierbij is vooral gekeken naar de effecten op gezondheid en niet naar hinder. In de afgelopen maanden is een pilot uitgevoerd. Het blijkt moeilijk te zijn om tot goede meetresultaten te komen. Er wordt nu aan emissiemetingen gedacht. Van een beoordelingsmethode is nog geen sprake. Hier is wel op aangedrongen. Het platform Houtrook en Gezondheid vormt de begeleidingsgroep.
Vooruitzichten 2020	Verder ontwikkeling beoordelingsmethode. Hiermee wordt het mogelijk om (ernstige) overlastsituaties adequaat aan te pakken.
Acties en effect	Geen

2.4.4 Lokale pilots met houtstookvrije wijken	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: ministerie van IenW, Longfonds Potentiële partners: Utrechtse gemeenten
Waar gaat het om?	Het realiseren van een houtrookvrije woonomgeving. In navolging van het advies van de Gezondheidsraad kan lokaal binnen pilots worden geëxperimenteerd met het inrichten van houtstookvrije wijken. Hierbij kan aangesloten worden bij trajecten waarin de omslag wordt gemaakt van fossiele energiebronnen naar emissievrije duurzame oplossingen zoals die met behulp van zon, wind, aardwarmte. De provincie onderzoekt of het mogelijk is om samen met gemeenten trajecten te initiëren en aan te jagen. Indien mogelijk wordt ook de combinatie gemaakt met WTW-installaties, omdat hierbij concrete problemen spelen in Veenendaal.
Juli 2018 t/m december 2019	Met de gemeenten Veenendaal en Utrecht is gepraat over deze pilots, vooralsnog zonder concrete resultaten. Gemeente Utrecht heeft in haar coalitieakkoord opgeschreven dat energietransitie niet moet leiden tot toename van het aantal houtkachels. In de gemeente Veenendaal zijn problemen met houtkachels en warmteterugwininstallaties (WTW's) die houtrook van buiten aanzuigen in de woningen.

Vooruitzichten 2020	We sluiten aan bij de landelijke pilot in het kader van het Schone Lucht Akkoord, die nu in de verkennende fase is. Het Rijk wil met behulp van de Crisis- en Herstelwet (CHW) vooruitlopend op de omgevingswet onderzoeken of een houtrookloze of emissiearme wijk mogelijk is te maken en vorm te geven. Landelijk is er één gemeente die toegezegd heeft om zo'n pilot te willen uitvoeren. Als provincie nemen we deel aan deze pilot om de opgedane kennis hierover te kunnen verspreiden en zo draagvlak te creëren voor emissievrije duurzame oplossingen.
Acties en effect	Geen

2.4.5 Snoeihoutverbranding	
Wie?	Trekker: gemeente Wijk bij Duurstede Partners: gemeente Houten
Waar gaat het om?	Verbod op snoeihoutverbranding
Juli 2018 t/m december 2019	De actie ligt bij gemeente Wijk bij Duurstede en zou samen met de gemeente Houten worden uitgevoerd. Door capaciteitsgebrek bij de gemeente Wijk bij Duurstede is de maatregel niet verder uitgewerkt.
Vooruitzichten 2020	Geen
Acties en effect	Geen

2.5 Landbouw

De landbouw kan op veel manieren bijdragen aan de gezondheid: door het leveren van verse gezonde voedingsmiddelen, door het bieden van een aantrekkelijke omgeving voor zorg, educatie of kinderopvang of door het bieden van een aantrekkelijk landschap om te ontspannen en te recreëren. Echter, de landbouw heeft ook negatieve effecten op de gezondheid, door ammoniakuitstoot, fijnstof, zoönosen, stank en lawaai.

Landbouw is een belangrijke bron van de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5}), vooral vanwege de ammoniak emissies die bijdragen aan de vorming van secundair fijnstof. Ammoniak uitstoot is één van de milieuaspecten met een duidelijke relatie met de veehouderij, maar het is niet de enige. Verlagen van de ammoniak uitstoot draagt bijvoorbeeld ook bij aan halen Natura 2000 doelen, zoals nu actueel is bij de aanpak stikstof. Ook de discussie rond de relatie intensieve veehouderij en volksgezondheid is actueel. Er komen steeds meer onderzoeksresultaten beschikbaar en er worden nieuwe onderzoeken gestart. Veelal geïnitieerd vanuit de landelijke overheid en generieke problematiek, draagt de provincie ook bij in de uitvoering van subsidieregelingen en specifieke maatregelen. Bijvoorbeeld de subsidieregeling voor de warme sanering van de varkenshouderij die 25 november 2019 is opengesteld.

Waar landbouw en luchtkwaliteit elkaar raken trekken we zoveel als mogelijk samen op, dat kan bijvoorbeeld via gebiedsgerichte coördinatie in het kader van de Omgevingswet.

2.5.1 Landbouw	
Wie?	Trekker: Provincie Utrecht Partners: agrariërs, gemeenten, LTO, GGD
Waar gaat het om?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dat de provincie de WHO advieswaarden als streefnorm voor luchtkwaliteit mee neemt bij relevante programma's en projecten. 2. Minimaliseren van de risico's van inwoners van de provincie Utrecht op negatieve gezondheidseffecten als gevolg van de agrarische bedrijfsvoering. 3. Beperking van de ammoniak uitstoot en daarmee beperking van de vorming van secundair fijnstof met het oog op natuur en gezondheid (beperking van de vorming van secundair stof, dit is vigerend beleid). <p>Definiëren luchtkwaliteit in relatie tot gezondheid, conform het aanjaagprogramma Gezonde Leefomgeving, en dit meenemen in</p> <ul style="list-style-type: none"> • De landbouwvisie: op te nemen in het onderdeel Gezondheid van de Landbouwvisie • Mogelijke maatregelen worden benoemd in de Landbouwvisie, bij het onderdeel Gezondheid • Een dialoog organiseren met onder meer boeren, burgers en gemeenten om te kijken naar mogelijke maatregelen inzake de emissie van fijnstof en de ammoniakproblematiek

<p>Juli 2018 t/m december 2019</p>	<p>Luchtkwaliteit, en het streven naar de WHO advieswaarden voor lucht, is opgenomen in het onderdeel Gezondheid van de Landbouwvisie. Hiermee zijn de doelen voor lucht beleidsmatig geborgd in het landbouwbeleid.</p> <p>Beperken van de ammoniakuitstoot vindt plaats via de volgende sporen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking in IPO-verband. Er is een grote samenhang met de nieuw te ontwikkelen aanpak stikstof en het maatregelenpakket waar het Rijk mee gaat komen. • Warme sanering varkenshouderij. Het Rijk heeft landelijk 180 miljoen beschikbaar gesteld om productierechten uit de markt te halen. Een deel van het geld zal benut worden voor innovaties die op bedrijven kunnen worden doorgevoerd en die moeten zorgen voor minder geur en dus ook minder fijnstof. Het zwaartepunt van de sanering zal in Noord-Brabant en sommige delen van Limburg liggen, maar de provincie Utrecht doet ook mee. Inmiddels is duidelijk dat vier Utrechtse bedrijven zich hebben aangemeld. • Deelname aan de Regiodeal Foodvalley. De regiodeal heeft als doel een gezondere leefomgeving en duurzame landbouw. De deal bevat onder andere emissiereducerende maatregelen voor fijnstof, inclusief gebiedsmonitoring. • Ander aandachtspunt van het landbouwbeleid is de mogelijke verspreiding van zoönosen via de lucht rondom geitenhouderijen en varkenshouderijen. <p>In het kader van de landbouwvisie is een dialoog gevoerd met betrokken partijen. Daarnaast wordt de agenda meegenomen in bestaande overleggen. Ook bij de Regiodeal FoodValley wordt de omgeving betrokken bij activiteiten.</p>
<p>Vooruitzichten 2020</p>	<p>Maken van een werkprogramma voor gezondheid, waar lucht onderdeel van is. Dit is een verdere uitwerking van de motie die is aangenomen inzake Luchtkwaliteit en Landbouw.</p> <p>De Utrechtse gemeenten Renswoude, Rhenen en Veenendaal gaan (samen met de agrarische sector) mee doen aan onderzoek naar emissiereducerende maatregelen voor onder andere fijnstof. Dit onderzoek is onderdeel van de Regiodeal Foodvalley, spoor duurzame landbouw.</p> <p>Voor de warme sanering van de varkenshouderij zijn gemeenten eerste aanspreekpunt vanuit de overheid voor ondernemers. De provincie ondersteunt gemeenten waar dit nodig en wenselijk is. Samen met Gelderland zijn informatiebijeenkomsten met gemeenten belegd.</p> <p>De stikstofproblematiek zal een nieuwe aanpak stikstof vragen. Het resultaat moet zijn dat onder andere de uitstoot van ammoniak door de veehouderij gereduceerd wordt.</p>
<p>Acties en effect</p>	<p>Geen.</p>

2.6 Binnenvaart

Doordat het verkeer steeds schoner wordt, wordt de relatieve invloed van andere bronnen zoals scheepvaart groter. De uitstoot van de binnenvaart draagt bij aan een hoge achtergrondconcentratie van fijnstof. De provincie loopt, samen met een aantal andere provincies, voorop bij het aanpakken van het ontgassen door binnenvaartschepen. Het ontgassingsverbod in de Provinciale Milieuverordening Utrecht (PMV) moet zorgen voor een verminderde uitstoot van benzeen en benzeenhoudende verbindingen, waardoor de luchtkwaliteit in de buurt van vaarwegen verbetert.

2.6.1 Schone binnenvaart	
Wie?	Provincie Utrecht, EVO-Fenedex, TLN, bedrijven, binnenvaartsector, BLN, RWS, ministerie van IenW, gemeenten, e.a.
Waar gaat het om?	<p>We gaan versneld de uitstoot door schepen in de provincie Utrecht verminderen door de ondertekening van de 'Declaration van Nijmegen' en het uitvoeren daarvan.</p> <p>Het streven van dit manifest is een afname van de uitstoot van CO₂ (momenteel 2,1 Megaton) in 2030 met 20 procent en een klimaatneutrale binnenvaartsector in 2050. De scheepvaart moet zo een serieuze concurrent blijven voor vervoer over de weg en per trein.</p> <p>Voorbeelden van aanpak zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanleg van walstroom voor de binnenvaart • Prijsbeleid: lagere havengelden voor schonere schepen • De deelnemende verladers wegen de uitstoot mee bij hun keuze voor een transportmiddel. Dit om de binnenvaart te stimuleren in schone schepen te investeren. Schepen stoten minder CO₂ uit dan vrachtwagens, maar meer fijnstof en stikstofdioxide.

	<ul style="list-style-type: none"> In het akkoord is afgesproken om onderzoek te doen naar mogelijkheden om de uitstoot van CO₂ en andere emissies te verminderen, maar naar schonere motoren (en hybride oplossingen) en schonere brandstoffen (waterstof, LNG). Waterstoftankstations en meer voorzieningen voor elektrisch laden <p>Op basis van de onderzoeken worden levensvatbare businesscases gestimuleerd, waarvoor ook de benodigde publiek-private investeringen worden gearrangeerd, eventueel als project in een EU-financieringsprogramma.</p> <p>De regio Utrecht zal het in gang gezette proces volgen en waar nodig lobbyen om de gewenste verschoning ook daadwerkelijk tot uitvoering te laten komen.</p> <p>Deze maatregel staat in samenhang met:</p> <ul style="list-style-type: none"> Schoon goederenvervoer over weg en water (modal shift) Logistieke HUB's (ont)koppelpunten Stimulering gebruik van alternatieve brandstoffen en energietransitie Netwerk van Clean Energy HUB's
Juli 2018 t/m december 2019	<p>Schone binnenvaart maakt onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer dat in december 2019 is vastgesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kwaliteitsnetwerk (infrastructuur) Externe veiligheid Verduurzamen goederenvervoer over water door gebruik schone brandstoffen/energiedragers, bundeling van goederenstromen en modal shift van weg naar water. <p>Vergroening en verduurzaming binnenvaart / modal shift van weg naar water:</p> <ul style="list-style-type: none"> Plan van Aanpak Goederenvervoer over water, gereed september 2019 Green Deal (Zeevaart), Binnenvaart en Havens, ondertekend 11 juni 2019
Vooruitzicht en 2020	<p>Starten met uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer vanaf 2020</p> <p>Uitvoering maatregelen Green Deal (Zeevaart), Binnenvaart en Havens vanaf 2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> Stimulering schoon goederenvervoer, modal shift van weg naar water en stimulering gebruik schone brandstoffen en energiedragers in goederenvervoer en stadsdistributie. Ondersteuning ontwikkeling Clean Energy HUB's langs het water. Samenwerking met diverse gemeenten in provincie: o.a. Utrecht, (ECUB: Uitvoeringsprogramma Waterstof Utrecht 2019-2025 Lage Weide), Nieuwegein, Wijk bij Duurstede e.a. en in samenwerking met Energietransitie. MEC-project; batterij-modules voor de scheepvaart langs de AURA-corridor Samenwerking in Living Lab Lage Weide (HU) circulaire economie, logistieke bouwhub – schoon vervoer over water tbv bouw Merwedekanaalzone. Uitvoering 'Clear'-project (aanvraag Urban Innovation Actions-subsidie met gemeente Utrecht). Onderzoek naar mogelijkheden voor city barge systeem (0-emissie vervoer naar binnenstad over water elektrisch of H₂). Onderzoek potentie Ontwikkeling De Liesbosch tot multi-purpose overslagHUB.
Acties en effect	Geen

2.7 Gevoelige bestemmingen

Er zijn een aantal situaties bekend waarbij gevoelige bestemmingen (scholen, kinderopvang, bejaarden-, verpleeg- of verzorgingstehuizen of woningen) op locaties staan met een matige luchtkwaliteit. Dit betekent meer blootstelling voor jonge kinderen en andere personen die extra gevoelig zijn voor luchtverontreiniging. Daarom kijken we voor gevoelige bestemmingen naar speciale oplossingen.

2.7.1 Handreiking Gevoelige Bestemmingen	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, Omgevingsdienst Regio Utrecht, TNO Potentiële partners: GGD regio Utrecht, overige Utrechtse gemeenten
Waar gaat het om?	Het aanreiken van de randvoorwaarden voor provinciaal/gemeentelijk beleid voor gevoelige bestemmingen in relatie tot luchtkwaliteit. We maken een handreiking voor gemeenten en provincie die handvatten geeft voor gevoelige bestemmingen beleid. De handreiking gaat in op de volgende punten: <ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn gevoelige bestemmingen • Locatiebeleid voor nieuw te realiseren gevoelige bestemmingen • Mogelijkheden om de blootstelling aan luchtverontreiniging bij bestaande gevoelige bestemmingen op hoogbelaste locaties te verminderen We brengen de handreiking over het voetlicht bij gemeenten en stedenbouwkundigen
Juli 2018 t/m december 2019	Gestart is met een verkenning: wat moet in de handreiking staan? Wat is de beste vorm voor de handreiking? Is er koppeling mogelijk met bestaande instrumenten of met andere beleidsvelden? Op welke manier kunnen we de gebruiker het beste betrekken bij het maken van de handreiking? Welke partijen moeten nog meer betrokken worden bij de handreiking?
Vooruitzichten 2020	Maken van de handreiking Over het voetlicht brengen van de handreiking bij gemeenten en stedenbouwkundigen
Acties en effect	Geen

2.7.2 Pilot filtersystemen	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: GGD Regio Utrecht, TNO, Jordan – Montessori Lyceum Utrecht, gemeente Zeist Potentiële partners: andere gemeenten
Waar gaat het om?	Onderzoeken mogelijkheden om bestaande gevoelige bestemmingen beter te beschermen. We onderzoeken de mogelijkheden voor een pilot onderzoek naar de effectiviteit van filtersystemen bij bestaande gevoelige bestemmingen. Dit geeft inzicht in mogelijkheden om bestaande gevoelige bestemmingen beter te beschermen.
Juli 2018 t/m december 2019	In veel basisscholen is het binnenklimaat niet in orde. In de winter is het muff vanwege onvoldoende ventilatie en in de zomer is het te warm omdat er onvoldoende koeling is. Zeker nabij drukke wegen is de concentratie fijnstof en roet dermate hoog, dat het openen van ramen om te koelen de luchtkwaliteit in het klaslokaal verder doet verslechteren en het risico op gezondheidsklachten verhoogt. Dit was aanleiding om een nieuwe luchtbehandelingskast te ontwikkelen met energiezuinige koeling en een hoogwaardig fijnstof filter. Het nieuwe ventilatiesysteem wordt ontwikkeld in het kader van het tki Urban Energy project SchoolVent. Het systeem is ontwikkeld door TNO samen met Lucam, een gespecialiseerde leverancier van luchtbehandelingskasten en VFA Solutions, ontwikkelaar van luchtfiltratie technologieën.

	Gezocht is naar een geschikte school om het nieuwe systeem te testen. Het Jordan – Montessori Lyceum Utrecht in Zeist (in de oksel van de kruising tussen de A28 en de Utrechtse weg) was bereid om mee te werken aan de pilot. In het najaar van 2019 is de luchtbehandelingskast hier geïnstalleerd. Het systeem is in november 2019 in gebruik genomen.
Vooruitzichten 2020	Gedurende een jaar wordt de prestatie van het systeem gemonitord. Communicatie over resultaten pilot. Bij het slagen van de pilot informeren gemeenten en stedenbouwkundigen over de mogelijkheden.
Acties en effect	-

2.8 Lobby

Luchtvervuiling blijft niet hangen bij de bron, maar wordt door de wind verdund en verspreid. Luchtverontreiniging houdt zich niet aan lands-, provincie of gemeentegrenzen. De (inter)nationale luchtvervuiling zorgt ervoor dat de achtergrondconcentraties in de provincie Utrecht relatief hoog zijn. Om met meer zekerheid op langere termijn de huidige WHO-advieswaarden te kunnen halen is verdergaand nationaal en internationaal bronbeleid te overwegen. Maatregelen op internationaal en nationaal niveau hebben de meeste invloed op vermindering van de gemiddelde blootstelling en de ziektelast, ook in steden. Juist samenwerking tussen verschillende overheidslagen vormt de sleutel tot een effectieve vermindering van de ziektelast door luchtverontreiniging. In het coalitieakkoord staat dat de provincie zorgt voor een sterke lobby bij het rijk en in Europa op het gebied van luchtkwaliteit.

Brongerichte maatregelen op Europees niveau zijn de meest effectieve maatregelen. De afgelopen jaren zijn in Brussel afspraken gemaakt voor de maximale emissie van een aantal stoffen per lidstaat (de Nationale Emissie Ceilings (NEC)) en om de praktijkuitstoot van diesels te verbeteren. De relatieve invloed van de landbouw (ammoniakemissie) wordt steeds groter. Voor 2018 heeft een Europese Commissie een fitness check van de Europese luchtkwaliteitsrichtlijnen (Air Quality Directives) uitgevoerd.

Lobby in Den Haag sluit aan bij de wens van de Tweede Kamer om samen met provincies en gemeenten het Schone Lucht Akkoord (SLA) te sluiten. Met het SLA wordt toegewerkt naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor luchtkwaliteit in 2030. Het doel van het SLA is om 50% gezondheidswinst uit binnenlandse bronnen in 2030 ten opzichte van 2016 te realiseren.

2.8.1. Fitness check air quality directives	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: gemeente Utrecht, regio Randstad, HNP, IPO
Waar gaat het om?	Samen met onze partners bijdragen aan betere Europese regelgeving op het gebied van luchtkwaliteit door inbreng te leveren voor de fitness check van de Air Quality Directives. De Europese Commissie heeft een fitness check uitgevoerd om de toepassing van de richtlijnen over luchtkwaliteit te evalueren. Deze richtlijnen bevatten normen en voorwaarden waarmee Europese lidstaten de luchtkwaliteit kunnen beoordelen. De evaluatie richtte zich op de vraag hoe de luchtkwaliteitsrichtlijnen hebben bijgedragen aan een betere luchtkwaliteit in Europa en of de richtlijnen nog steeds relevant zijn en meerwaarde hebben. Onderdeel van de fitness check was een consultatie met de volgende activiteiten: <ul style="list-style-type: none"> • Openbare raadpleging via internet • Twee stakeholdersessies
Juli 2018 t/m december 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Mede op ons initiatief en met onze medewerking heeft het IPO op 23 juli 2018 een gezamenlijke reactie namens de Nederlandse provincies aan de Europese Commissie gestuurd over de evaluatie van het Europese luchtbeleid. • We hebben in IPO-verband deel genomen aan de stakeholdersessies.
Vooruitzichten 2020	Deze maatregel is afgerond. De Europese Commissie zal de resultaten van de fitness check betrekken in het luchtbeleid voor de komende jaren.
Acties en effect	Omdat het om lange termijn beleidsprocessen gaat, is het van belang dat wij ons blijven inzetten en daarbij gebruik maken van de aanwezige, gezamenlijke expertise. Dit komt terug in maatregel 2.8.7 Lobbyagenda

2.8.2. Cocreatie-expertmeeting Healthy Air in Brussel	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: Regio Randstad, HNP, Europese Commissie, ministerie van I&W, netwerk AIR
Waar gaat het om?	<ul style="list-style-type: none"> Met experts, politici, ambtenaren en bedrijfsleven gezamenlijk een stand van zaken opmaken en een agenda formuleren ten aanzien van het onderwerp Gezonde Lucht op Europees niveau. Bekendheid geven aan de werkwijze van cocreatie en de samenwerking in de regio Utrecht
Juli 2018 t/m december 2019	We hebben in samenwerking met het HNP in oktober 2018 een cocreatie expertmeeting Healthy Air georganiseerd in het kader van de fitness check van de Europese richtlijnen luchtkwaliteit. De cocreatie bijeenkomst vond plaats bij de Permanente Vertegenwoordiging in Brussel. Bij de bijeenkomst gingen professionals, politici, ambtenaren en burgers met elkaar in gesprek over luchtkwaliteit in Europa en het Europese luchtbeleid. De resultaten zijn gepresenteerd en overhandigd aan de Europese Commissie, die ze heeft gebruikt voor de evaluatie.
Vooruitzichten 2020	Deze maatregel is afgerond. De Europese Commissie zal de resultaten van de fitness check betrekken in het luchtbeleid voor de komende jaren.
Acties en effect	Omdat het om lange termijn beleidsprocessen gaat, is het van belang dat wij ons blijven inzetten en daarbij gebruik maken van de aanwezige, gezamenlijke expertise. Dit komt terug in maatregel 2.8.7 Lobbyagenda

2.8.3. Ammoniak	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: gemeente Utrecht, ministerie van I&W, provincie Gelderland, provincie Overijssel, IPO, HNP, RIVM Potentiële partners: Regio Randstad, VNG, CvdR, CEMR, netwerk AIR, netwerk Eurocities
Waar gaat het om?	In EU-verband of samen met buurlanden kan verder gezocht worden naar kosteneffectieve mogelijkheden om de ammoniakemissies verder terug te brengen, aangezien buitenlandse emissies (met name vanuit Duitsland) een grote bijdrage leveren aan de vorming van secundair fijnstof en daarmee aan de fijnstofconcentraties in Nederland.
Juli 2018 t/m december 2019	2019 is vooral gebruikt voor het beter in beeld brengen van het probleem en het krachtenveld samen met het RIVM, de provincie Gelderland, de provincie Overijssel en het IPO. We zijn een samenwerking voor de lobby in Europa gestart met de gemeente Utrecht en het ministerie van IenW. Ammoniak is één van de agendapunten voor dit overleg. Momenteel bekijken we of we dit overleg kunnen uitbreiden met andere provincies.
Vooruitzichten 2020	<ul style="list-style-type: none"> Het Rijk gaat mogelijk een Benelux+ (Benelux landen met nog een aantal andere regio's, onder andere Noord Rijn Westfalen) organiseren rondom de thema's ammoniak, binnenvaart en houtstook De ammoniakemissies in Nederland zijn ook hoog. De maatregelen die nodig zijn om de landelijke stikstofproblematiek op te lossen (zoals de verlaging van de maximumsnelheid naar 100 km/uur op autosnelwegen overdag, de ammoniakuitstoot via veevoer te verlagen en de bestaande uitbreiding van de warme saneringsregeling voor de varkenshouderij), zullen bijdragen aan minder secundair fijnstof en daarmee aan een verlaging van de fijnstofconcentraties in Nederland.
Acties en effect	Onderzoek welke maatregelen mogelijk zijn inzake ammoniak.

2.8.4. Aanbieden Samenwerkingsagenda Gezonde Lucht aan het Rijk	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: partners Samenwerkings- en Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht
Waar gaat het om?	Het rijk actief betrekken bij de Samenwerkingsagenda en inbrengen van de lobbypunten uit de agenda.
Juli 2018 t/m december 2019	Staatssecretaris Stientje van Veldhoven nam op 1 juni 2018 de samenwerkingsagenda Gezonde Lucht van de regio Utrecht in ontvangst, uit handen van gedeputeerde Mariëtte Pennarts. De Samenwerkingsagenda is ook verzonden aan de Tweede Kamer.
	
Vooruitzichten 2020	Deze maatregel is afgerond. In het AO Leefomgeving van 5 Juli 2018 heeft de staatssecretaris onze aanpak genoemd als goed voorbeeld.
Acties en effect	Geen

2.8.5. Het nationale Schone Lucht Akkoord	
Wie?	Partners: provincie Utrecht, gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, Longfonds, IPO
Waar gaat het om?	<p>Het Rijk werkt aan nieuw luchtbeleid: het Schone Lucht Akkoord. De inzet is een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om zo te komen tot een vermindering van gezondheidsrisico's als gevolg van luchtverontreiniging, waarbij het kabinet toewerkt naar de streefwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie.</p> <p>De regio Utrecht streeft er naar om in 2030 overal in de provincie Utrecht te voldoen aan de WHO-advieswaarden, en we zijn ons goed bewust dat we het niet alleen kunnen. Ook op Rijksniveau moeten een aantal zaken geregeld worden.</p>

Juli 2018 t/m december 2019	<p>We hebben actief inbreng geleverd voor het Schone Lucht Akkoord door deelname in het kernteam en aan de stakeholderbijeenkomsten. De stakeholderbijeenkomst van 5 juli 2018 is georganiseerd op het provinciehuis en geopend door gedeputeerde Mariëtte Pennarts.</p> <p>De Staatssecretaris heeft de Tweede Kamer voor de zomer van 2019 geïnformeerd over de ambities en uitgangspunten van het Schone Lucht Akkoord. Op Prinsjesdag 2019 is bekend gemaakt dat het Rijk €50 miljoen reserveert voor uitvoering van de pilots en maatregelen in het SLA.</p>
Vooruitzichten 2020	<p>Het SLA is op 13 januari 2020 ondertekend door het Rijk, acht provincies en 36 gemeenten. Naar verwachting sluiten meer overheden zich de komende periode bij het akkoord aan. Het doel van het SLA is een gezondheidswinst van 50% in 2030 ten opzichte van 2016 door samen te werken aan schonere lucht.</p> <p>De ondertekening vond plaats in Utrecht op het Stadskantoor. De organisatie was een samenwerking van de gemeente Utrecht, het Rijk en de provincie Utrecht. De minister noemde de Utrechtse werkwijze een inspiratiebron voor de landelijke aanpak.</p>
Acties en effect	-

2.8.6. Lobby Houtrook bij het Rijk	
Wie?	<p>Trekker: Provincie Utrecht Partners: Longfonds Potentiële partners: Gemeenten</p>
Waar gaat het om?	Realiseren van landelijke maatregelen om gezondheidseffecten van houtrook te voorkomen.
Juli 2018 t/m december 2019	<p>We hebben samen met onze partners lobby gevoerd via het platform Houtrook en Gezondheid. Daarbij zijn de volgende lobbypunten gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het SLA bevat een hoofdstuk over houtrook. • De ISDE subsidie op pelletkachels wordt per 1 januari 2020 afgeschaft. • De Eco-design richtlijn voor kachels (zoals in Duitsland en België) wordt vervroegd ingevoerd per 1 januari 2020. • Per 1 oktober 2019 is een stookalarm beschikbaar. • Het Rijk werkt aan voorlichtingsmateriaal over gezondheidseffecten en hinder door houtstook, dit wordt in oktober verwacht.
Vooruitzichten 2020	<p>Wij blijven nog lobbyen voor de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landelijke wetgeving om een stookverbod te realiseren bij ongunstige weersomstandigheden • Subsidie voor het verwijderen van rookkanalen • Huizenbouw zonder rookkanaal • Incentive voor huizen zonder houtstook • Energietransitie: aardgasloos én houtrookloos. Open, maar wordt gemakkelijker door afschaffen ISDE-subsidie voor pelletkachels • Een goede beoordelingsmethode voor houtrookoverlast, waarbij de belangen van de gehinderden bóven die van de stoker worden gesteld (de stoker heeft andere alternatieven om zijn huis te verwarmen, de gehinderde kan niets doen tegen de overlast) • Gericht voorlichting gezondheidseffecten (bijvoorbeeld gezondheidswaarschuwingen op toestellen en brandstof, zoals op pakjes sigaretten)
Acties en effect	Geen

2.8.7. Lobbyagenda	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Partners: gemeente Utrecht Potentiële partners: partners uitvoeringsagenda, IPO, VNG, Regio Randstad, HNP, netwerk AIR
Waar gaat het om?	<p>De Provincie Utrecht realiseert, met de samenwerkingspartners, de maatregelen uit de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht. We zijn ons goed bewust dat we het doel, in 2030 overal in de provincie Utrecht voldoen aan de WHO advieswaarden, niet alleen kunnen bereiken. Provincie en gemeenten hebben zelf maximaal 20% invloed en nemen daarvoor hun verantwoordelijkheid. Ook op Europees niveau en op Rijksniveau moeten een aantal zaken geregeld worden.</p> <p>Uit onze Utrechtse Agenda Gezonde Lucht komen de volgende aandachtspunten voort:</p> <p>Algemeen: WHO advieswaarden integraal onderdeel maken van de verschillende beleidskaders.</p> <p>Mobiliteit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nationaal verbod op het ontgassen door binnenvaartschepen in lijn met de reeds in werking zijnde provinciale ontgassingsverboden. • (Inter)nationaal stimuleringsbeleid voor verminderen emissie binnenvaartschepen. • Scherpere normen voor de uitstoot van scooters en brommers. <p>Houtstook:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitstootnorm voor kachels en haarden door vervroegd invoeren eisen Eco-designrichtlijnen (zoals in Duitsland en België). • Omgevingswet & aanpassing Bouwbesluit: meer ruimte voor effectieve, handhaafbare aanpak van overlast van houtstook door gemeenten. • Aandacht voor houtstook consumenten. <p>De lobby op het gebied van Houtstook is verder uitgewerkt in maatregel 2.8.6. Lobby Houtrook bij het Rijk.</p> <p>Landbouw: Beperking ammoniakuitstoot landbouw, met name internationaal (Duitsland). De lobby op het gebied van ammoniak is verder uitgewerkt in maatregel 2.8.3 Ammoniak</p>
Juli 2018 t/m december 2019	<p>We hebben een kernboodschap geformuleerd:</p> <p>“Gezondheid moet uitgangspunt worden van het Europese en nationale luchtbeleid. Voorwaarden voor het realiseren van een gezonde lucht zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toewerken naar aangescherpte Europese normen die aansluiten bij de WHO advieswaarden • Een sterke multi-levelgovernance • Bronmaatregelen zijn voorwaarden voor het realiseren van een gezonde lucht overal in de provincie Utrecht” <p>Deze boodschap is consequent uitgedragen in Den Haag en Brussel, onder andere tijdens de cocreatie expert meeting in Brussel en bij de opening van de stakeholder bijeenkomst voor het SLA op het provinciehuis.</p> <p>In het coalitieakkoord nieuwe staat dat we zorgen voor een sterke lobby bij het rijk en in Europa op het gebied van luchtkwaliteit. Daarin ondersteunen we gemeenten, o.a. voor snelheidsbeperking op rijks- en provinciale wegen.</p>

	We zijn een samenwerking voor de lobby in Europa gestart met de gemeente Utrecht en het ministerie van IenW. Momenteel bekijken we of we dit overleg kunnen uitbreiden met andere provincies. Onderwerpen van dit overleg zijn onder andere een gedeelde lobby boodschap in Brussel en het Urban Partnership Air.
Vooruitzichten 2020	Verder aanscherpen van de lobbypunten en de lobbystrategie. Blijven bijhouden Haagse Agenda en Agenda Brussel en waar mogelijk en opportuun lobbypunten over het voetlicht brengen.
Acties en effect	Geen

2.9 Dialoog

Dialoog is in de cocreatie meerdere malen genoemd als een manier om tot een betere luchtkwaliteit te komen. De gedachte hierachter is dat luchtkwaliteit in veel gevallen een zaak van bewustwording en gedragsverandering is. Door doelgroepen met elkaar in gesprek te laten gaan worden de mensen meer bewust van de effecten van hun gedrag, krijgen ze begrip voor de situatie en kunnen ze samen werken aan oplossingsrichtingen. Daarbij kan gedacht worden aan het organiseren van dialoogtafels. Door dialoog komt er ook meer kennisdeling en betrokkenheid. Daarbij kan ook in samenhang met andere, aan luchtkwaliteit gerelateerde thema's, worden gedacht, waardoor er voor velen een win-win situatie is.

Het instrument dialoog, mits goed gevoerd, is onmisbaar om een veranderende situatie te laten lukken (geaccepteerd te laten slagen). Het is geen doel op zich, maar een voorwaardelijk middel om te komen tot draagvlak voor betere luchtkwaliteit. Alle partijen moeten hier het voordeel van zien.

2.9.1 Dialoogbijeenkomsten	
Wie?	Trekker: provincie Utrecht Potentiële partners: RWS Midden Nederland, overige Utrechtse gemeenten, RUD, ODRU, RIVM, Longfonds, Luchtwacht Utrecht, NMU, burgers, boeren, bedrijven, LTO
Waar gaat het om?	Bewust worden van het complexe vraagstuk, samen gemeenschappelijke belangen en oplossingen zoeken (draagvlak) en bespreekbaar maken hoe verder te gaan Verbinden en versterken van de activiteiten binnen de verschillende thema's. Verbinden van de activiteiten van de verschillende thema's van de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht door het organiseren van dialoog bijeenkomst(en) op het snijvlak van verschillende thema's, bijvoorbeeld door naar een specifiek gebied te kijken: wat kan ieder bijdragen aan verbetering van luchtkwaliteit? Daarbij worden juist partijen en belanghebbenden uitgenodigd die nu nog niet mee denken in de samenwerkingsagenda Luchtkwaliteit. Het doel van de dialoog bijeenkomsten is: <ul style="list-style-type: none"> • Uitwisselen/delen van kennis en informatie • Meer begrip voor elkaar ambities en mogelijkheden om maatregelen te nemen • Afstemmen van maatregelen en acties op elkaar, meer samenwerking • Wat kan ieder vanuit zijn eigen rol in dit gebied nu anders doen?
Juli 2018 t/m december 2019	Deze maatregel is nog niet opgepakt.
Vooruitzichten 2020	Nagaan bij welk thema (bijvoorbeeld houtrook of landbouw) een dialoog kan worden georganiseerd om partijen bij elkaar te brengen, bewustwording te creëren en mogelijk tot afspraken te komen.
Acties en effect	Geen

2.10 Meten met sensoren

De provincie faciliteert en ondersteunt initiatieven op het terrein van meten met sensoren als vorm van citizen science. Het effect is dat er meer kennis komt over de lokale situatie, maar ook dat mensen meer bewust worden van hun gedrag.

2.10.1 Meet je stad en luchtkwaliteit	
Wie?	Trekker: gemeente Amersfoort Partners: Samen Duurzaam Zeist (SMAL: Samen Meten Aan Luchtkwaliteit), gemeente Zeist, RIVM, Provincie Utrecht, KNMI
Waar gaat het om?	Een pilot gericht op het betrekken van inwoners bij hun leefomgeving en het faciliteren van citizen science door inwoners van Amersfoort en Zeist zelf metingen te laten doen, al dan niet met zelfgebouwde sensoren. De doelen zijn: <ul style="list-style-type: none"> • In eerste instantie een burgernetwerk in twee gemeenten (Amersfoort en Zeist) waar op 150 plekken fijnstof wordt gemeten door evenzoveel burgers. Op 15 plekken wordt aanvullend ook stikstofdioxide gemeten. Het streven is om in de loop van drie jaar dit uit te breiden naar een meer provincie dekkend burgernetwerk (2 gemeenten erbij en nog eens 150 inwoners die meten). • De luchtkwaliteit en geluidsoverlast worden beter in kaart gebracht met behulp van de metingen; er zijn meer meetpunten in de stad voor luchtkwaliteit en geluid. • Kennis over de ervaring van luchtkwaliteit en geluid onder inwoners. • Bewustwording stimuleren door vergroting van de kennis van inwoners over deze onderwerpen. Door zelf meten, maar ook door deelgenoot maken van groter publiek (door onder andere een voor iedereen toegankelijke website met blog, tussenresultaten meetgegevens en analyses, publicaties van het proces, jaarlijks een dag met symposium, workshops, educatie op scholen). • Zelf (als gemeenten en provincie) ook vergroten kennis over luchtkwaliteit, geluid en data. • Kennis over technische aspecten van sensoren, meetmethoden, enzovoort. • Een vergelijking kunnen maken tussen verschillende gebieden. • Betere dialoog met inwoners over beleid en beleidskeuzes op deze onderwerpen (gedeeld inzicht in de complexiteit en de speelruimte voor beleid kan leiden tot meer draagvlak).
Juli 2018 t/m december 2019	<u>Amersfoort</u> Er is gestart met het opzetten van een luchtkwaliteitsgroep. Naar aanleiding van een startbijeenkomst hebben zich circa 50 geïnteresseerden gemeld voor het meten aan luchtkwaliteit. Er is nieuwe hardware ontwikkeld voor het meten van luchtkwaliteit (en lichtintensiteit). Verder was aandacht nodig voor technische aspecten als ontwikkeling dataprotocol en het grotere stroomverbruik. Er zijn nu drie fijnstofsensoren aangesloten. Het meten van de luchtkwaliteit in Amersfoort is onderdeel van een groter initiatief 'Meet je stad'. Hierin zitten bijvoorbeeld ook groepen inwoners die luchtvochtigheid en temperatuur meten, flora-observaties, data-analyses en educatieprojecten op scholen doen.

	<p><u>Zeist</u></p> <p>De afgelopen periode heeft de focus gelegen op het ontwikkelen van een goed meetstation. Daarnaast is er veel aandacht gegaan naar het bouwen van een software die de binnenkomende meetdata goed kan verwerken, valideren en opslaan. Er wordt op vijf vaste locaties fijnstof (PM₁₀) en de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5}) gemeten, met negen meetstations. Met behulp van de visualisatie-omgeving zijn er een aantal interessante fenomenen waargenomen. Zo is gemeten wat de effecten zijn van vuurwerk tijdens de jaarwisseling, en zijn er hoge concentraties fijnstof gemeten als gevolg van saharazand, paasvuren en andere fijnstofbronnen. Hoewel de metingen nu nog niet gekalibreerd zijn, zijn er toch al interessante patronen uit op te maken. Zo tonen de metingen aan dat de luchtkwaliteit per wijk/ buurt verschillend is. Tevens is gemeten dat de seizoenen, de windsnelheid en de windrichting invloed hebben op de gemeten hoeveelheid fijnstof in de lucht. De meetgegevens zijn toegankelijk voor iedereen via een website.</p> <p>Zeist en Amersfoort werken in de pilot goed samen en maken gebruik van elkaars ervaringen. Inmiddels heeft een meetinitiatief uit Bunnik zicht aangesloten bij de samenwerking.</p> <p><u>Samenwerking met het RIVM</u></p> <p>Meten met sensoren levert inzicht in de luchtkwaliteit, maar ze zullen nooit de nauwkeurigheid halen van de professionele metingen van het RIVM. Daarom worden de meetapparatuur en de resultaten gekalibreerd en gerelateerd aan de officiële RIVM metingen en als een totaal gepresenteerd in het RIVM dataportaal https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal/. Dit portaal is voor iedereen toegankelijk.</p>
<p>Vooruitzicht en 2020</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van het aantal fijnstofsensoren in Amersfoort naar 50 tot 100 sensoren • Uitbreiding van het aantal sensoren in Zeist • Uitbreiden van het burgermeetnet met Bunnik
<p>Acties en effect</p>	<p>Organiseren bijeenkomst over meten met sensoren.</p> <p>De pilot heeft in beginsel een looptijd van drie jaar. Gezien de resultaten van het eerste jaar en de vooruitzichten voor volgend jaar, staan we positief tegenover voortzetting van facilitering van de pilot. In overleg met Amersfoort en Zeist bepalen we welke bijdrage nodig is.</p>

2.10.2 Bewustwording scholieren en jongeren door aardbeienplanten als sensor	
Wie?	Trekker: Provincie Utrecht Partners: RIVM, Veilig Verkeer Nederland, NMU, overig nog nader uit te zoeken
Waar gaat het om?	Bijdragen aan bewustwording bij scholieren en jongeren door het inzichtelijk maken van verontreiniging in de directe leefomgeving door gebruikmaking van aardbeienplanten als sensor. Verontreinigingsdeeltjes slaan neer op de bladeren van de planten. Deze bladeren worden geanalyseerd door de universiteit. De gegevens daarvan worden inzichtelijk gemaakt voor de deelnemers. De resultaten van de analyses kunnen in de praktijk (er zijn in België al verschillende experimenten gedaan) goed onderling worden vergeleken. Locaties waar een hogere belasting is door neerslag van stofdeeltjes komen duidelijk naar voren. Door de resultaten in de directe leef/woonomgeving te vergelijken met die op locaties die algemeen als "schoon" of juist "vies" worden ervaren kunnen de resultaten begrijpelijk worden geduid. Er komen geen concentraties of harde getallen uit de metingen en analyses, grenswaarden kunnen dan ook niet worden beoordeeld.
Juli 2018 t/m december 2019	Door capaciteitsproblemen kon deze maatregel niet voldoende opgepakt worden. Ook is het lastig om scholen te vinden die dit als extra taak op zich kunnen of willen nemen. Om het doel van deze maatregel toch uit te kunnen voeren en te laten slagen is onderzocht of er kansen zijn voor gezamenlijk optrekken met projecten rondom verkeersveiligheid bij scholen. Daartoe is het gesprek aangegaan met Veilig Verkeer Nederland. Op dit moment wordt samen met VVN scholen gezocht die willen deelnemen. Aandachtspunt is dat scholen zoveel mogelijk ontlast worden omdat zij overspoeld worden met initiatieven van allerlei organisaties. Naast de aardbeienplanten zijn nieuwe (internationale) initiatieven ontstaan voor het inzichtelijk maken van de luchtkwaliteit: <ul style="list-style-type: none"> • CleanAir@school. Met het project CleanAir@School meten leerlingen de luchtkwaliteit rondom hun school. Hiervoor hangen de leerlingen speciale meetbuisjes van het RIVM op. Zo kunnen de leerlingen zien waar de meeste vervuiling door uitlaatgassen zit. De leerlingen en hun ouders worden gestimuleerd na te denken over wat ze er zelf aan kunnen doen. De meetresultaten van scholen uit 14 landen komen op een Europese CleanAir@School-kaart. • Fijnstofvangers. Schoolklassen kunnen zelf fijnstofvangers maken om de luchtkwaliteit rond school te onderzoeken. Scholen krijgen informatie waarin beschreven staat hoe leerlingen zelf eenvoudig fijnstofvangers kunnen maken van karton en vaseline. Daarna hangen de leerlingen de fijnstofvangers buiten op. Na een week kijken ze hoeveel fijnstof er gevangen is. De resultaten kunnen ze zelf op een kaart van Europa zetten. Het RIVM coördineert deze projecten voor Nederland.
Vooruitzichten 2020	-
Acties en effect	Bij interesse van scholen onderzoeken wij de mogelijkheid om aan te sluiten bij deze initiatieven al dan niet in combinatie met maatregelen gericht op verkeersveiligheid (in plaats van de aardbeienplanten) en LekkerLopenFijnFietsen LekkerLopenFijnFietsen is onderdeel van maatregel 2.3.2 Stimulering fietsgebruik: herhaling/opschaling van de actie "LekkerLopenFijnFietsen" om ouders van scholieren te stimuleren lopend of met de fiets de kinderen naar school te brengen.

3 Begroting

Bij de Kadernota 2019-2022 is €685.000,- aangevraagd voor de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht. De Uitvoeringsagenda is een verdere verbijzondering van de gevraagde financiële middelen. Het driejarig budget uit de Kadernota vormt de bijdrage van de provincie Utrecht aan de uitvoeringsagenda. Voor enkele maatregelen zullen, na nadere uitwerking, mogelijk ook middelen uit andere programma's nodig zijn.

Het budget is als volgt verdeeld over de thema's:

Thema	2018	2019	2020	Totaal
Gezondheid	-	-	-	-
Beleidskaders	-	-	-	-
Mobiliteit	-	€ 25.000	€ 40.000	€ 65.000
Houtrook	€ 50.000	€ 25.000	€ 10.000	€ 85.000
Landbouw	€ 10.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 50.000
Binnenvaart	€ 20.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 100.000
Gevoelige Bestemmingen	-	€ 40.000	€ 40.000	€ 80.000
Lobby	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 30.000
Dialogoog	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 15.000
Meten met Sensoren	€ 55.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 155.000
Totaal	€ 185.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 685.000

We hebben vanaf 2019 €250.000 per jaar beschikbaar.

In 2019 is ongeveer driekwart van de beschikbare middelen besteed. De besteding van de middelen is dus (nog) niet helemaal conform de begroting doordat, onder meer:

1. Een aantal maatregelen op het gebied van houtrook zijn opgepakt in samenwerking met het Rijk, waardoor de kosten voor de provincie Utrecht lager uitvallen.
2. Voor de uitvoering van de maatregelen meer tijd nodig was dan voorzien. De looptijd van de Uitvoeringsagenda is met de begroting 2020 verlengd tot het einde van de huidige coalitieperiode.
3. Er een tekort aan capaciteit bij de provincie en ook bij de samenwerkingspartners was. In de begroting van 2020 is bij de provincie ruimte ontstaan voor een betere bemensing van de Uitvoeringsagenda.

De verwachting is dat vanaf volgend jaar het hele budget benut gaat worden.

4 Organisatie

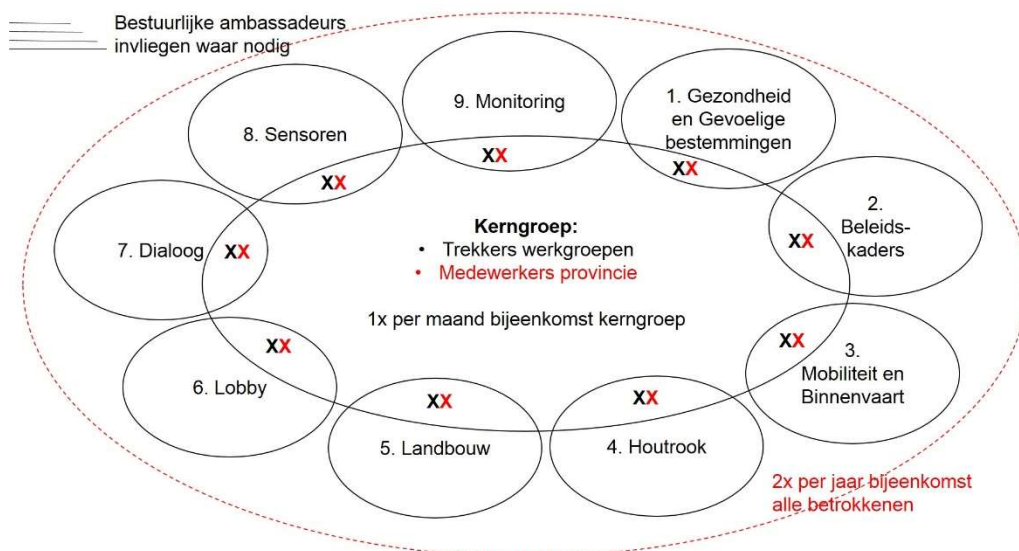
Figuur 2.1 laat zien hoe de realisatie van de uitvoeringsagenda georganiseerd is. De uitvoering van de maatregelen vindt plaats in de werkgroepen, gekoppeld aan de oplossingsrichtingen voor gezondere lucht. Daarbij zijn aan aantal werkgroepen samengevoegd:

- Gezondheid en Gevoelige bestemmingen.
- Lobby internationaal en Lobby nationaal
- Mobiliteit en Binnenvaart

Elke werkgroep heeft een trekker. Waar mogelijk is dat een medewerker van één van de partners van de uitvoeringsagenda. Verder zit in iedere werkgroep een medewerker van de provincie die de werkzaamheden begeleid.

De werkzaamheden van de verschillende werkgroepen worden afgestemd in de kerngroep. In de kerngroep zitten de trekkers van de werkgroepen en de provinciale begeleiders. De kerngroep wordt voorgezeten door de provincie Utrecht.

We organiseren twee keer per jaar een inspiratiebijeenkomst voor alle betrokkenen.

Figuur 2.1 Organisatie realisatie Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht

Het doel is de Uitvoeringsagenda daadwerkelijk uitgevoerd te krijgen met voldoende draagvlak en commitment vanuit andere partijen in de regio en met voldoende uitvoeringskracht en eigenaarschap vanuit de regio. Oftewel, écht sámen en samen tot actie komen. Hierin is ruimte nog voor verbetering. Nog niet alle maatregelen uit de uitvoeringsagenda worden opgepakt. Bovendien is de provincie Utrecht nog van een aantal thema's de trekker. Daarom wordt gezocht naar meer commitment, eigenaarschap en uitvoering vanuit Utrechtse gemeenten. Een belangrijke manier hiervoor is het organiseren van meer bestuurlijk commitment. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode. Naar verwachting worden gemeenten hierdoor beter aangehaakt en gaan ze een (grotere) rol spelen in de uitvoering.

Uitgangspunten:

- We organiseren bestuurders rondom de verschillende thema's van de uitvoeringsagenda, op basis van hun eigen voorkeuren en ambities.
- Voor ieder thema is één bestuurder als ambassadeur aangewezen.
- Het bestuurlijke netwerk krijgt een zekere mate van ondersteuning, bijvoorbeeld vanuit de provincie, zodat bestuurders hun rol goed kunnen invullen en uitvoeren.
- Insteek is hoe kan de uitvoeringsagenda bestuurders helpen bij het realiseren van hun eigen ambities? Welke (eigen) doelen willen zij realiseren via de Uitvoeringsagenda?

5 Communicatie

Gezien het grote belang van luchtkwaliteit en gezondheid is er veel aandacht voor communicatie. Communicatie vindt plaats rondom de mijlpalen van de diverse maatregelen, bijvoorbeeld de aanbidding van de Samenwerkingsagenda aan staatssecretaris Van Veldhoven, de cocreatie expert meeting Healthy Air in Brussel en de ondertekening van de Green Deal Binnenvaart.

Vooraf het meten van de luchtkwaliteit op de fiets trekt veel aandacht. Gedeputeerde Mariëtte Pennarts gaf hiervoor op 17 mei 2019 het startsein op de fiets. De zogenaamde snuffelfiets is ook gepresenteerd in Brussel tijdens de Week of the Regions and Cities, waar bekend werd gemaakt dat de regio Utrecht opnieuw tot de top meest concurrerende regio's in Europa behoort.

Verder heeft gedeputeerde Van Muilekom op 5 november 2019 een Award Leefomgeving in ontvangst genomen. De Provincie Utrecht heeft de Award voor de overheden gekregen voor de cocreatie Gezonde Lucht, omdat de cocreatie aanpak volgens de jury goed aansluit bij de visie in de omgevingswet. Door alle partijen goed te betrekken is gekomen worden tot een afgewogen pakket van maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De Award werd uitgereikt door Jacqueline Cramer (oud minister van VROM en Strategisch Adviseur Duurzaamheid aan de Universiteit van Utrecht), tijdens het Congres Geluid, Trillingen en Luchtkwaliteit.

Voor de komende periode verwachten we in ieder geval de volgende communicatie momenten:

- Ondertekening van het landelijke Schone Lucht Akkoord.
- Publicatie van de jaarlijkse Rapportage Luchtkwaliteit.
- Symposium meten met sensoren voor geïnteresseerde inwoners op het provinciehuis.

Aandachtspunt is voldoende ondersteuning vanuit het team BDO.

6 Risico's en knelpunten

Voor de komende tijd zien we de komende mogelijke risico's en knelpunten:

- **Verschillende discussies beïnvloeden elkaar en dat kan invloed hebben op de beeldvorming voor het Schone Lucht Akkoord.**
De uitspraak van de Raad van State dat het Programma Aanpak Stikstof niet meer gebruikt mag worden voor de vergunningverlening heeft grote gevolgen die landelijk grote aandacht hebben. Risico is dat deze discussie invloed heeft op de beeldvorming voor het Schone Lucht Akkoord. Een nationaal Schone Lucht Akkoord draagt bij aan de verbetering van de luchtkwaliteit in de provincie Utrecht. Onze regionale invloed is beperkt.
Veel maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord dragen bij aan natuurdoelen door reductie van stikstofdepositie. Anderzijds leiden de aanvullende maatregelen vanuit de aanpak van stikstofdepositie op de natuur meestal tot gezondheidswinst. Het is van belang dat de maatregelen in beide beleidsdossiers goed op elkaar worden afgestemd. Het Schone lucht akkoord voert geen nieuwe ingrijpende maatregelen op voor de landbouw, maar beperkt zich tot het effectief uitvoeren van bestaand beleid en innovatie. Daarnaast is aandacht nodig voor timing en communicatie.
- **Ook de discussie rondom de woningbouwopgave kan invloed hebben op de beeldvorming voor het Schone Lucht Akkoord.** Een van de maatregelen uit het akkoord betreft het schoner maken van mobiele bouwmachines, zoals aggregaten. Deze vaak verouderde machines draaien nu doorgaans op diesel, en zijn verantwoordelijk voor zo'n 10% van de gezondheidsschade door vieze lucht. Overheden zijn vaak opdrachtgever voor bouwprojecten. In het Schone Lucht Akkoord is afgesproken dat partijen ernaar streven om zo snel mogelijk de inzet van (oude) diesel mobiele werktuigen te beëindigen en schone alternatieven te stimuleren. Dit sluit aan bij de afspraken uit het Klimaatakkoord. De maatregelen moeten nog verder uitgewerkt worden tot een Uitvoeringsagenda. Het Rijk heeft toegezegd dat vertegenwoordigers van de verschillende sectoren hierbij betrokken worden.
- **Onvoorzien.** De stikstofdiscussie was niet voorzien. Zo kunnen er andere gebeurtenissen optreden die onvoorzien zijn die de positie van het Schone Lucht Akkoord beïnvloeden.